

Конгрес
Українських
Націоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.cun.org.ua Липень 2016 року № 7 (638)

НОЖЕМ – У СПИНУ УКРАЇНІ

Пам'ятник українцям, які загинули під час польсько-українського конфлікту у 1943 році. Колишнє село Красний Сад Горохівського району на Волині

Сейм Республіки Польща таки ухвалив горезвісну резолюцію у справі «віддання данини жертвам геноциду, вчиненого українськими націоналістами щодо громадян Другої Речі Посполитої в 1943–1945 роках». Одні називають цей документ скринькою Пандори, що відкрилася, інші – ножем у спину України. Далебі, мають рацію одні і другі.

Коротко про зміст. Трактуючи Волинь, як «землі давніх східних воєводств Польщі», Сейм зазначає, що спроби польської держави порозумітися з українськими організаціями не принесли результатів. Про сотні тисяч «осаднікув», яких Польща переселила на Волинь, схоже, з метою нав'язати українцям «польський світ», в резолюції не йдеться, як і про пацифікацію. Відразу – про «апогей хвилі злочинів», які ні сіло, ні впало вибухнули на східних теренах Посполитої, під час яких «вбито понад 100 тисяч поляків». Названа кількість жертв – маячня, оскільки їх ніхто ніколи реально не рахував. Усе це названо геноцидом (щоправда, геноцид може бути наслідком державної політики окупанта щодо поневолених ним націй, а не навпаки), а також призначено винних за геноцид: «ОУН, УПА, дивізія СС «Галичина» та інші українські формування, що співпрацювали з німцями». Гадаєте, у Варшаві не знають, що ОУН не співпрацювала з нацистами, а в УПА покарали б на смерть такого колаборанта? Знають прекрасно, як і те, що таку звану волинську різню спровокували совєтські диверсійні групи і Армія Крайова, якій Сейм «складає вдячність» як і Самообороні «кресів». Але ж правляча партія, йдучи на вибори, клялася, що таки приліпить українцям «геноцид»…

Щоб залучити собі союзників, у резолюцію вмонтовано ще одну підступну брехню. Мовляв, українці вбивали «не лише поляків, а й євреїв, вірмен, чехів, представників інших національностей». Оголосивши наших дідів і прадідів виродками, які різали все, що не змалося українцем, Сейм встановив день пам'яті жертв геноциду 11 липня та закликав нас «до продовження справи об'єднання і діалогу». Ну, всяке блюзнірство має межі… Навіть якщо воно продиктоване політичними інтересами.

Втім, сьогодні нас має більше цікавити, чому влада Польщі пішла на такий цинічний крок саме тоді, коли Україна опинилася перед загрозою втрати незалежності? Адже ми вважали, і небезпідставно, Польщу нашим адвокатом у світі… Чому офіційна Варшава не намагається з такою ж наполегливістю дізнатися правду про найжахливіший злочин початку XXI століття – катастрофу під Смоленськом? Знають же до нього причетна потужна та агресивна держава? А можливо, декому із польських лідерів припала до душі пропозиція Путіна розділити Україну?

Закінчення на 5-й стор.

ДОБРІ НОВИНИ

Вітаємо членкиню Конгресу Марію Гурську!

Наприкінці червня Держкіно затвердило склад Експертної комісії з питань розповсюдження і демонстрування фільмів. Про розпуск попереднього складу голова Держкіно Пилип Іллєнко оголосив 19 квітня, після того, як комісія більшістю голосів проголосувала проти відкликання прокатного посвідчення серіалу «Не зарікайся» виробництва Front Cinema на замовлення телеканалу «Україна». Тепер комісія налічує 19 осіб (плюс голова комісії – Пилип Іллєнко). Раді повідомити, що до оновленого складу комісії увійшла і член Конгресу Українських Націоналістів Марія Гурська.

Конгрес щиро вітає свою членкиню, віддану патріотку, доньку Голови Дніпровської районної організації Конгресу в місті Києві Володимира Петранюка Марію Гурську з новим важливим призначенням!

Зичимо їй наснаги, сил та невичерпної енергії в роботі на благо Української Держави! Віримо, що телевізійний простір України нарешті очиститься від прокремлівської прихованої і відкритої пропаганди, і станеться це саме завдяки таким людям, як Марія.

Прес-служба КУН

ПОДВИЖНИКИ НАЦІЇ

НЕСКОРЕНА. ОЛЕНА ТЕЛІГА

22 липня виповнилося 110 років від дня народження Олени Теліги. Видатна українська поетеса, громадсько-політичний діяч, рвійна, безстрашна жінка, шляхетна постать, гордість нації… І так мало їй відведено долею. Всього 35 літ.

Заходи з нагоди ювілею Олени Теліги розпочалися в день її народження в Києві. Злива не стала перешкодою для сотень шанувальників і однодумців видатної українки, які вирішили прийти до Бабиного Яру, щоб вшанувати її пам'ять на місці страти. Тут 22 лютого 1942 року німецькі нацисти розстріляли Олену Телігу разом з її чоловіком і однодумцями. Крім тисяч євреїв, закатованих нацистами, у Бабиному Яру лежать близько семи сотень українських патріотів.

До гранітного хреста, який символізує наші втрати і пам'ять, учасники заходу поклали квіти, помолилися, пом'янули Олену Телігу добрим словом. Точніше, полум'яним, бо її творчість потребує саме такого. Серед тих, хто прийшов віддати данину пам'яті Олені Телізі, члени ОУН, на чолі з її головою Богданом Черваком, члени Конгресу Українських Націоналістів, а також низки громадських організацій і просто кияни, які пишаються видатною Українкою. І не лише пишаються, а й дивуються її багатогранності.

– Деякі дослідники життя і творчості Олени Теліги, – каже Богдан Червак, – ніяк не можуть збагнути, як «салонна дама», яка виховувалася в атмосфері російської культури, дійшла до усвідомлення себе українкою. Мало того, національна самоідентифікація переросла в необхідність активного захисту політичних і культурних прав української нації. Олена Теліга загинула, коли їй було всього 35 років, але ми завжди пам'ятатимемо цю особистість, яка продемонструвала силу волі та взірець суспільної поведінки, позбавленої комплексів меншовартості й страху.

А секрет, між тим, простий, як у пісні. «Українкою я народилася…»

Прес-служба КУНу

ТРАГЕДІЯ

УБИВСТВО ЖУРНАЛІСТА

23 липня, в Мінську, поховали журналіста Павла Шеремета. Його підірвали вранці 20 липня, в центрі Києва, на перехресті вулиць Богдана Хмельницького та Івана Франка. Він їхав на радіостанцію «Вєсті», але на ранковий ефір так і не прибув. Потужний вибуховий пристій закріпили під водійським сидінням на днищі авто. Камери спостереження зафіксували не лише сам вибух у велелюдному місті столиці, а й зловмисників – чоловіка та жінку, які начебто закладали вибухівку в автомобіль.

Резонансний злочин у Києві назвали публічною стратою. Мотивація вбивства Шеремета – професійна діяльність, але навряд чи вона відповідає правді про справжні причини злочину. Їх уже озвучували, як версії, пов'язані з реальними і не зовсім обставинами. Один із найяскравіших журналістів на пострадянському просторі, Павло мав ще й сумління та гідність.

Закінчення на 2-й стор.

ТРАГЕДІЯ

УБИВСТВО ЖУРНАЛІСТА

Закінчення. Початок на 1-й стор.

Павло Шеремет загинув на 45-му році життя, але багато встиг. На Батьківщині – в Білорусі встиг викликати гнів президента, декілька місяців посидіти за гратами, але Лукашенко все-таки не пробачив йому опозиційність (і до кого – до бацьки самого!), й Шеремета, як особистого ворога президента, позбавили білоруського громадянства. Він подався в Росію. Працював на ОРТ, але пішов звідти, заявивши, що така робота не сумісна з честю та гідністю. Згодом кремлівські наглядачі закрили програму «Прав? Да!», на якій він намагався творити чесну журналістику.

П'ять років тому переїхав до України. Тут, за його словами, почував себе комфортно. Щиро підтримав Революцію Гідності. Однозначно засудив військове вторгнення Росії в Україну та анексію Криму. Павло Шеремет працював виконавчим директором порталу «Українська правда», вів ранкову передачу на радіостанції «Вєсті». Колеги його поважали, глядачі та слухачі йому симпатизували. Пам'ятали й любили Павла в Білорусі. Там він не дозволяв про себе забувати завдяки ним же створеному 2005 року інформресурсу «Білоруський партизан», творчі контакти з яким підтримував і з Києва.

Чому він повторив долю свого друга Немцова? За що його вбили? Хто – замовники? Слідство робить свою справу. Зверхники МВС поклялися розкрити злочин, мовляв, це справа нашої честі, і начебто працюють у цьому напрямку не за страх, а за совість. Оскільки в нас всілякі розслідування проводяться ледве не в прямому ефірі, то на сьогодні нам відомо, що встановлено коло підозрюваних, вивчають залишені «сліди»… Останні начебто ведуть туди, куди ми й підозрювали. Причин замаху на Шеремета як на журналіста, на мій погляд, нема навіть у москвитів. Він міг привабити їх, як особистість, убивство якої не лише дискредитує Україну в світі, а й, що найголовніше, дестабілізує її всередині. А це для Кремля дуже важливо і в зв'язку з «мирною ходою» його церкви в Україні під грифом «Московський патріархат», і для розгортання широкомасштабної військової операції проти України, що стане прологом до Третьої світової війни. До неї Путін серйозно готується. «Наши танкі уже на марше», – публічно жартують його поплічники. Ну, а російські танки йтимуть на Європу по нашій землі… Втім, кремлівські терористи поставили свою мітку не лише в Україні, а й в Туреччині, Франції, Німеччині і не тільки.

…Київ прощався із білорусом Павлом Шереметом, як з рідним. Тисячі киян прийшли в Український дім, до його домовини, з щирим відчуттям великої втрати, особистої трагедії. Провели його на батьківщину. Рідна земля прийняла його в свої обійми, а Білорусь буде ним пишатися.

Марія БАЗЕЛЮК

ЗА НАШУ І ВАШУ СВОБОДУ

УКРАЇНА – ЛАТВІЯ: ВІД СЕРЦЯ ДО СЕРЦЯ

14–15 липня 2016 року Голова Конгресу Українських Націоналістів Степан Брацюнь на запрошення Конгресу Українців Латвії та національного об'єднання «Все для Латвії» – Вітчизні і Свободі відвідав Ригу.

Степан БРАЦЮНЬ і Микола ПАВЛЮК

Робоча поїздка Степана Брацюня розпочалася із покладання квітів до головного пам'ятника Риги і символу незалежної Латвії – Монументу Свободи.

У рамках візиту в приміщенні бюро національного об'єднання «Все для Латвії» – Вітчизні і Свободі відбулася зустріч Голови Конгресу Українських Націоналістів Степана Брацюня із генеральним секретарем партії і його заступником, представниками парламенту та міністерств Латвії. Учасники зустрічі обговорили важливі для України та Латвії питання національної безпеки, особливо актуальні з огляду на посилення агресивної політики РФ, зокрема, анексії Криму, окупації частини Донбасу та вже відвертих намірів Москви щодо відновлення «імперії зла» – СССР. Під час зустрічі прозвучала низка слушних пропозицій щодо поглиблення співпраці КУНу з національним об'єднанням «Все для Латвії» – Вітчизні і Свободі.

В програмі заходу відбулося відкриття виставки, присвяченої латиським офіцерам Петеру Радзиньшу і Карлісу Броже, які служили в лавах Армії Української Народної Республіки в 1918–1920 роках та самовіддано боролись за Незалежність Української Держави, а також концерт під промовистою назвою "Україна – Латвія: від серця до серця". Заходи організував Конгрес Українців Латвії (Голова – Микола Павлюк) за підтримки Ризької Думи. Керівником проекту виступила Тетяна Лазда. В урочистостях взяли участь заслужена артистка України, співачка і композитор Леся Горова, публіцист, історик, голос Майдану Володимир Гонський, голова секретаріату товариства "Україна-світ" Алла Кендзера, а також латиський чоловічий гурт "Vilki" (Вовки).

Біля Монументу Свободи

Під час зустрічі в бюро національного об'єднання «Все для Латвії» – Вітчизні і Свободі

Прозвучали латиські повстанські та українські пісні, українці та латиші спільно виконали відому пісню "Червона калина".

Наступного дня, 15 липня, Степан Брацюнь разом із українською громадою та представниками посольства України в Латвії взяв участь у покладанні квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку у Ризі, який був збудований на пожертви української громади з ініціативи Голови Конгресу українців Латвії Миколи Павлюка.

Насамкінець відбулася зустріч Голови Конгресу в посольстві України в Латвії з представниками посольства, волонтерами і українцями Латвії, яким Степан Брацюнь вручив Подяки від Конгресу Українських Націоналістів.

– Конгрес Українських Націоналістів надає важливого значення співпраці з політичними силами дружніх нам країн, які, як і ми, сповідують ідеали свободи, поважають волю до незалежності усіх народів, – зазначив Степан Брацюнь, підбиваючи підсумки свого візиту до Латвії. – А контакти з представниками української діаспори в цих країнах – справа державної ваги.

Прес-служба КУН

Біля пам'ятника Тарасові Шевченку в Ризі

Покладання квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку в Ризі

СПІВЧУТТЯ

Казімірас Уока

Конгрес Українських Націоналістів висловлює щирі співчуття литовському народові з приводу смерті одного із провідників Саюдісу, сигнатора Акту Незалежності Литви, палкого патріота та справжнього державника, великого друга України та нашої політичної партії Казіміраса Уока, який відійшов у засвіти 16 липня 2016 року.

Ми будемо завжди вдячні йому за його незмінну повагу до України та самовіддану працю на зміцнення дружніх стосунків між нашими народами та державами.

Литва втратила відданого сина, а українські патріоти – справжнього друга.

Нехай Бог оселяє його душу там, де праведні спочивають і дає йому вічну пам'ять.

Степан БРАЦЮНЬ,
Голова Конгресу Українських Націоналістів

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(097) 371-12-71
Дніпро	Фурман Анатолій	(050) 695-83-48, (097) 243-71-72
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кам'янське	Чередниченко Олександр	(098) 242-54-87
Кропивницький	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04597) 4-92-93
Київ	Шепетюк Юрій	(044) 278-63-89, 279-68-34
Кривий Ріг	Мельник Олександр	(096) 298-19-56
Луцьк	Максимович Олег	(050)-132-00-42
Львів	Динилиха Ігор	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Салтиченко Михайло	(067) 942-64-71
Одеса	Роговський Дмитро	(063) 790-15-37
Полтава	Небилович Микола	(096) 924-79-83
Рівне	Бідюк Юрій	(050) 435-34-34
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Суми	Друзь Віктор	(096) 485-67-37
Тернопіль	Ткач Володимир	(098) 711-05-50
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(097) 285-32-96
Хмельницький	Бенюк Ніна	(8096) 362-72-23
Черкаси	Савченко Максим	(067) 647-35-24
Чернівці	Лютик Віктор	(050) 540-16-81, (097) 235-60-20
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

НА ЛЕЗІ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ

За два роки війни з Росією українці однозначно переконалися: у боротьбі проти ворога можна покладатися тільки на власні сили, змужніли, згуртувалися перед смертельною загрозою Батьківщині і тим самим створили потужний плацдарм для перемоги над ворогом. І раптом у країні появилися «сіячі» зневіри. Чому? Адже в боротьбі з агресором перемагає не зброя, а дух.

ГЕН ЗНЕВІРИ І ПОРАЗКИ

Поки люди Банкової прищеплювали українцям ген зневіри і поразки, істерично голосячи, що нам ніяк не встояти перед військовою потугою ядерної Росії, остання, схоже не квапиться нарощувати «бойовий» потенціал, який, за словами експертів, не оновлювався років зо тридцять. Чого не скажеш про «гуманітарні» методи руйнування України з середини, до яких Москва традиційно вдається силами своїх спецслужб і ураженої комплексом меншовартості, страхом і просто продажністю «п'ятої колони». Власне саме так створюючи собі фундамент для загарбання України зомбуванням її громадян. Упродовж років Незалежності Кремль вимагав від Києва, щоб гуманітарний блок в уряді очолювала московська «квота» на кшталт Д.Табачника, що слухняні владоможці скрупульозно виконували. Лише за Януковича Путін затребував собі в підпорядкування Міноборони і спецслужби, тобто тоді, коли для анексії Криму та військового вторгнення в Україну була створена «гуманітарна» база у вигляді спотвореної свідомості, а російські спецслужби почувалися в Україні привільніше, ніж у себе вдома.

Щоб перетворити людей у полохливе стадо на чолі з неадекватними баранами, треба позбавити їх почуття національної гідності та самоповаги, вбити в їхні мізочки сором за своє українсько-селянське походження, мовляв, все українське – «не формат», мова – це ознака села (схоже, костромські «дєрєвні», у порівнянні з полтавськими селами, вражають декого своєрідним інтелектом і вишуканими манерами), а єдино правильна та канонічна церква в Україні – Московський патріархат. України, пояснювала «п'ята колона», взагалі не було, її вигадала клята Австро-Угорщина. Приміром, академіка Петра Толочка сміх бере, коли він чує, що русичі, ті самі, що жили в стародавній Українській державі княжих часів Володимира Великого і Ярослава Мудрого, то – древні українці, а ми – їхні нащадки. Щоправда, цей чоловік і Голодомор – 33 не визнає геноцидом українців, і гонінь на українську культуру, стверджує він, ніколи не було.

Одне слово, філіпіки офіційно українського академіка якраз і тягнуть на статус дійсного члена РАН, тієї самої, де продукуються єдино правильні погляди на світову історію, а праці про власну клепають, присвоюючи чужу. П.Толочко цим вимогам сповна відповідає, навіть переймається вихованням нашої шкільної молоді, яка, «всмоктавши міфологію», стане повноцінними українцями. «Я аналізував, – пише Толочко, – підручники для середньої та вищої школи. Дуже невтішна картина. Вони неймовірно заідеологізовані. У ранніх історичних періодах все проголошується українським – починаючи від Трипілля і до Київської Русі. І ці дурниці вводять у підручники, і діти, звісно, вже всмоктують цю міфологію. Наприклад, що Київську Русь створили українці». Далі – блюзнірство: «Немає нічого образливого в тому, що за часів Київської Русі ніякої України не було. Росії ж теж не було, якщо комусь від цього легше». Україна, зрозуміло, була, її древню назву академік і озвучив – Київська Русь. Ну, а Росії, звісно, ще не було! Про Москву, від якої пішла назва Московського князівства, перша згадка появилася лише 1147 року. А за 160 років до того, коли в Києві відбулося хрещення України-Руси, на теренах майбутнього Московського князівства проживало плем'я андрофагів. Хиже і жорстоке, воно не цуралося людожерства (дехто вважає, що озлоблений на весь світ В.В.П. – їхній прямий нащадок). Та історія дала майбутнім московитам шанс. Дикі племена поступово витіснила Золота Орда, спадкоємницею якої і є нинішня Росія. І лише на початку XVШ століття в назві країни щось таки промайнуло на кшталт «Росийской империи»…

Український письменник Володимир Білінський пише: «Росія чомусь починається з Києва. А чому не з Москви? Хіба важко історикам написати, як хан Менгу – Тимур 1272 року заснував Московське князівство? А далі все піде як по маслу. Та цього не роблять. Крадуть історію в Києва, в українців…»

СПРАВДІ, ЧОМУ НЕ З МОСКВИ?

А як тоді Україну прихопити в свої лабети, та ще й на підставі її «неіснування»? Правду кажучи, «п'яту колону» в Україні Кремль хоч і зневажає, але розплачується щедро – і нагородами, і статусними званнями, і посадами, і фінансуванням. Приміром, нещодавно Петро Толочко видав накладом у 1000 примірників книгу «Откуда пошла Русская земля» начебто коштом «Россотрудничества», створеного 1998 року Центру, керівником якого є радник посольства Росії в Україні Костянтин Воробйов. Принаймні, саме в цьому приміщенні сього липня мала відбутися її презентація лише для запрошених 88 осіб. Презентацію книги одіозного автора, якого небезпідставно звинувачують в українофобстві та проросійській пропаганді, зірвали свободівці і викликали поліцейських, аби ті задокументували, що в приміщенні «Россотрудничества» відбувається антиукраїнський захід. Запрошені розійшлися, Толочко також не затримався. Звісно, Кремль не обійде його своїми ласками. Бо крім «правильного» трактування російської історії, академік задіяний в низці московських проектів. Зокрема, відразу після заснування на початку 2013 року альманаху «Российско-украинское обозрение» – видання посольства РФ в Україні, Петра Толочка призначено його шеф-редактором. Редакційну раду та авторський актив також сформували переважно з українців, надійних приятелів Москви. За рік до цього багатьох із них тоді ще президент РФ Д.Медведєв відзначив державними нагородами. В числі нагороджених Медаллю Пушкіна – член-кореспондент НАН України, заступник директора інституту соціології Микола Шульга, член-кор НАНУ, тоді – керівник Інституту національної пам'яті Валерій Солдатенков, президент Всеукраїнської ГО «Українська академія русистики» та голова ГО «Руська рада України» Олександр Олейніков, доктор філологічних наук, автор посібників для ЗОШ у часи Табачника Володимир Звиняцьковський. Всі вони стали членами редколегії «Российско-украинского обозрения».

До речі, з початком російської агресії проти України жоден із них не відмовився від кремлівської нагороди, не залишив, на знак протесту, лави редколегії чи інших російських громадських організацій. Останніх наплодилося в Україні з півсотні, усі сповідують озвучені Путіним імперські, антиукраїнські засади. Схоже, їх надихає на проросійське «подвижництво» українофобський ненависник, радник В.Путіна та ще й іноземний член НАН України (яка ганьба!) Сергій Глазьєв, в риториці якого найделікатніші слова про українців і Україну це «украинская хунта, нацисты, украинские националисты, которые отметились етническими чистками, расстрелами мирного населения, включая женщин и детей… Украинский нацизм – смертельное душевное заболевание, которое лечится не переговорами, а трибуналом и судом. За геноцид русских на Украине, военные преступления против граждан Украины, многочисленные акти садизма и вандализма против живых и памяти мертвых людей». Цю огидну і брехливу цитату навела для наших читачів, аби реально усвідомили, з ким має справу Україна, а ще – для наукової спільноти з НАН України. Вам не бридко перебувати з Глазьєвим, як досі членом (іноземним) НАНУ, в одному з ним товаристві чи то компанії?

Та, схоже, в Кремлі все ж більше покладаються на власні сили, зокрема, на відтинку фальсифікації російської історії та паплюження України. Вже котрий рік в РФ знімають фільм «Вікінг» вартістю в 35 млн. дол., який має очевидний ідеологічний підтекст. Аби ніхто не думав, що Росія починалась з імперії XVШ століття, фільм має витлумачити глядачам, що Русь XI століття – це Росія. Продюсери навіть називають фільм історичним і кажуть, що він базується на «Повісті временних літ», як відомо, створену монахом Києво-Печерського монастиря в XI-XП ст.ст. Начебто і московське православ'я зачеплять, як єдино правильну церкву.

ХРЕСНА ХОДА МИРУ. ЧОМУ НЕ ДО МОСКВИ?

Вакханалію УПЦ Московського патріархату в містах і селах України воліють не помічати ні українські правоохоронці, ні спецслужби, ні державна влада.

Та останнім часом «прорвало» навіть декого із них. Останньою краплею стала зініційована УПЦ МП так звана мирна Хресна хода до Києва. Хода розпочалася – з портретами російського царя, «колорадськими» стрічками та в супроводі чоловіків з військовою виправкою (очевидно, з постійною «пропискою» в Києво-Печерській лаврі) і в камуфляжах. Одне слово, елементи імперської політики, приправлені прикметами «русского міра», а також заклики священиків УПЦ МП в «ДНР» і «ЛНР» приєднатися до походу з Донбасу до Києва не залишають підстав для сумнівів у тому, що Москва підготувала масштабну провокацію, використовуючи Московський патріархат. Голова Верховної Ради України Андрій Парубій зреагував чітко: «До Києва, крім справді мирних віруючих, стягуються провокатори із забороненою екстремістською символікою і з символікою країни-агресора… Ворог розробляє плани дестабілізації всередині країни через створення штучної політичної кризи з безладом на вулицях. Ми з вами стаємо свідками того, як одна з релігійних організацій, що має свій духовний центр в країні-агресорі, мобілізує велику кількість своїх вірян і стягує їх до Києва 26 липня, називаючи це мирною Хресною ходою».

Додамо, що в ході беруть участь представники проросійських так званих козачих організацій і молоді, спортивної статури чоловіки, яких раніше було помічено в провокаціях із захопленням храмів. Як реагувати на явно ворожі підступи українцям, зокрема, киянам, сказати важко. Провокацій, заради яких Московський патріархат і прямує до Києва, навряд чи можна уникнути, оскільки більш, ніж ймовірно, їх інспірують «заслані» російськими спецслужбами «профі». Ну, а відповідатимемо ми з вами, або такі, як ми. Як у випадку з вбивством Бузини. Не думаю, що хтось сумнівається в тому, що це справа рук російських спецслужб.

Навряд чи є в світі держава, яка б дозволяла церкві з очевидним ворожим ставленням до всього національного, з центром у ворожій столиці, розгулювати мирною ходою по своїх теренах. Мало того, чимало батюшок МП виступали з позицій сепаратистів, агітували за «русскій мір», по суті, вчиняли антидержавні злочини, та ніхто з них не покараний навіть верховним ієрархом. Може, хтось із попів-сепаратистів відлучений від церкви? Де там! Адже сам митрополит Онуфрій, перебуваючи у Верховній Раді, відмовився вшанувати пам'ять українських воїнів. То чим він кращий від московита Кіріла, який благословляє російських терористів на вбивства українців? Сьогодні Онуфрій веде свою паству мирною ходою до Києва. А чому не до Москви? Саме вона вбиває наших синів і дочок, це її війська вторглися на територію України. Це Росія – країна, кривавий окупант, який не хоче миру. То ж чому Митрополиту Онуфрію не вишикувати своїх вірян і не вирушити до Путіна з чолобитною, так, мовляв, і так, хочемо миру? Чи може його клір, за наказом Кремля, потайки називає Україну агресором? Не можна таких людей, з очевидно вираженим українофобством, пускати до столиці, та ще й напередодні святкування Хрещення України – Руси. Не з добром, не з Божими помислами ідуть вони до Києва…

Чому ми не караємо злочинців у рясах? Чому надаємо преференції так званим українським академікам, які демонстративно обслуговують інтереси ворожої нам держави? Чому в нас так мало гідності й честі, коли йдеться про захист найсокровеннішого – нації та її держави?

Насамкінець, сподіваюся, що українські спецслужби, які мають виконувати свій обов'язок перед Батьківщиною не зважаючи ні на що і ні на кого, збагнуть, що їхнє покликання – захищати національну безпеку України від загроз – внутрішніх і зовнішніх, попереджувати провокації «п'ятої колони», в перших лавах якої – клір Московського патріархату. Думаю, що в рядах наших спецслужб є офіцери не лише за званням, а й за честю та гідністю. Демонстративно показове ігнорування у парламенті вшанування українських воїнів митрополитом УПЦ МП Онуфрієм для них має означати публічний ляпас, осквернення пам'яті побратимів по зброї, жест, який не має нічого спільного із християнською мораллю. Зупиніть цю лавину ганьби і приниження, українські офіцери, чоловіки….

Ольга ДМИТРЕНКО

ДО 75-ОЇ РІЧНИЦІ АКТУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ВОЛЕЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ:
проти Гітлера і Сталіна

30 червня 1941 року у львівському будинку «Просвіти» Українськими Національними Зборами був проголошений Акт відновлення Української Держави. Це сталося в умовах німецької окупації міста. На Замковій горі урочисто був піднятий національний прапор України. Львівська радіостанція повідомила населення про цю визначну подію і передала всім українцям благословення митрополита Андрія Шептицького.

П'ятого липня в Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім» у Києві відбулася сценічна інсталяція з нагоди 75-ої річниці проголошення Акту відновлення Української держави, виголошеного Ярославом Стецьком та затвердженого Національними Зборами у Львові 30 червня 1941 року. Національні Збори за ініціативою Організації Українських Націоналістів утвердили в цей день волю українського народу до відновлення незалежної Української Держави на своїх етнічних землях, відновили суб'єктність української нації на світовій шахівниці, виступили політично, а згодом і збройно проти двох найпотужніших людиноненависницьких та народовбивчих потуг 20 ст. – сталінсько-комуністичного СССР і нацистсько-гітлерівської Німеччини та закликали українців «не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Українська Суверенна Держава». ОУН і організована нею військова сила "Українська повстанська армія" вела в тодішніх важких історичних умовах боротьбу на два фронти – проти більшовицької Росії і проти нацистської Німеччини.

Організатором урочистостей з відзначення історичної події виступив Конгрес Українських Націоналістів. У програмі заходу патріотична громадськість мала змогу почути привітання Патріарха Української Греко-Католицької церкви Блаженнішого Святослава, а також присутнім було зачитано послання ієрархів українських церков Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета та Архиєпископа-Емерита УГКЦ Любомира Гузара. Відбулись виступи політичних і громадських діячів, які у своїх промовах наголошували на значенні Акту 30 червня. Він засвідчив усьому світові, що український народ є законним господарем на своїй землі і буде її боронити від кожного, хто посягає на незалежність і волю України. Проголошений між молотом і ковадлом гітлерівського та сталінського тоталітарних режимів, Акт відновлення Української Держави став одним із найяскравіших символів української національно-визвольної боротьби ХХ століття, що надихав на боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу вояків Української Повстанської Армії, а тепер надихає українських воїнів, захисників східних кордонів України у боротьбі за відновлення територіальної цілісності нашої держави порушених «гібридною війною» неоімперської Росії проти нашої держави. Відзначення 75-річчя Акту відновлення Української Держави має важливе значення не лише для відновлення пам'яті про героїчне минуле української нації, але й для виховання нових поколінь українських патріотів в дусі любові до рідної Батьківщини.

У сценічній інсталяції «Волею Українського Народу: проти Гітлера і Сталіна» режисера Микола Стефаника талановиті актори: Вадим Лавренюк, Андрій Мединцев, Володимир Ковбель, Сергій Могиль, Григорій Бакланов, використовуючи аудіо та візуальні засоби (режисер відео- та аудіомонтажу: Олеся Стефаник) правдиво передали атмосферу тих далеких історичних подій. В їх виконанні прозвучав ряд історичних пісень на патріотичну тематику. Головною ідеєю сценічного дійства став показ циклічності історії та кровопролитних воєн. «І ми маємо сьогодні чергову агресію неоімперської Росії, – розповів автор ідеї інсталяції "Проти Гітлера і Сталіна" Тарас Процев'ят. – Тож віддаємо шану всім борцям, хто скропив кров'ю українську незалежність, хто віддав життя за українську державність. Чин оунівців, що проголосили Акт 30 червня 1941 р., не підлягає забуттю, а ця дата є одною з ключових для української традиції державотворення».

Повертаючись до подій 75-літньої давнини, Т.Процев'ят підкреслив, як жорстоко нацисти розправлялися із УДП. *«15 вересня 1941 р. органи німецької поліції здійснили арешти лідерів та активістів українського національно-визвольного руху, що перебували на території Рейху, й остаточно зупинили діяльність похідних груп ОУН. усього було взято під варту 1500 осіб. Серед затриманих – С.Бандера, Я.Стецько й інші провідники ОУН(б). Спочатку вони були переведені до спеціальної тюрми гестапо в Берліні. Тут загинули члени УДП І.Климів-Легенда, А.П'ясецький, Д.Яців. 24-го січня 1942 р. переведено до концтабору Заксенгаузен Я.Стецька, І.Габрусевича, О.Тюшку, Р.Ільницького, а згодом і С.Бандеру, де вони перебували до осені 1944 р.*

Привітання з 75-літтям Акту відновлення Української Держави від Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета

Учасникам урочистостей Акту відновлення Української Держави, проголошеного 30 червня 1941 року Українськими Національними Зборами в окупованому німецькими військами Львові

Ваша Високопреосвященство!
Ваші Високопреподовія,
дорогі браття і сестри!

Нині Українською громадськістю урочисто відзначається 75-а річниця Акту відновлення Української Держави, який був проголошений Українськими Національними Зборами 30 червня 1941 року у Львові. Це була чергова спроба українського народу повстати з неволі та засвідчити світу, що українці не зламалися, не скорились і в них є сили, бажання, воля відстоювати свої національні інтереси, що їх ідентичність на Європейському просторі існує та продовжує реально впливати на історичні процеси.

Проголошення Акту відновлення Української Держави відбулось в ті тяжкі, незабутні часи Другої світової війни, коли йшов переділ світу між двома імперіями, і українські патріоти на Галичині під проводом Ярослави Стецько явили світу, що вони перш за все любили та дбали про свою Державу та її устрій; вони використовували найменші історичні та політичні можливості для відродження державності свого народу, без якої немислиме існування Українського народу, як високодуховної нації.

Ця подія свідчить, що Українці у всі часи являли велич свого духу, вони мріяли про єдину Україну і завжди любили свою Батьківщину, свою Церкву, свою землю та культуру, дбали про єдність та велич свого народу, яка була явлена світу Великим Державником Князем Володимиром. Цей Великий Князь на віки заклав основи Української Держави.

Українці в часи Другої світової війни захищали свою землю від загарбників, так і сьогодні наш народ захищає кордони Української Держави від російської агресії з вірою в Бога та любов'ю до своєї землі. Тому Україна завжди буде вільною і незалежною, бо її жертовно любить Український народ.

Закликаю Вас Боже благословення,

З любов'ю у Христі,
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ
І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ ФІЛАРЕТ

Привітання з 75-літтям Акту відновлення Української Держави від Архієпископа-Емерита УГКЦ Любомира Гузара

Високоповажний
пане Степане Брацюнь,
Голово Конгресу Українських
Націоналістів!
Шановна громадо!
Слава Ісусу Христу!

Відзначаємо подію, яка сталась 30 червня, 75 років тому. Група свідомих та відважних українців, згуртованих в Організації Українських Націоналістів, у той день проголосила відновлення Української Держави. Робили вони це у дуже непригожий час, – коли щойно відступили більшовицькі війська, а на територію України вступили гітлерівські збройні сили. Декому могло здаватись, що приходить велика зміна на краще та що в інтересі нашого народу і новоприбулих німецьких окупантів дуже корисним, щоби ожила Українська Незалежна Держава. В дуже короткому часі – і прямо за кілька днів – такі фантазії розвіялись. Гітлерівська Німеччина хотіла максимально використати природні багатства України, а населення тримати на низькому рівні щодо науки та культури, радше використовувати його на території України чи у заводах та господарствах Німеччини як послушну робочу силу. Хто противився таким планам, опинявся у в'язницях чи концентраційних таборах, якщо взагалі залишався живим. Незважаючи на такі дуже скомпліковані обставини, наші батьки та дідусі відважилися на вікопомний крок. Хоч його годі розглядати як успішний в найближчих наслідках, він був заявою, справжнім волевиявом нашого народу, якого не могли знищити ні пропаганда диктаторів, ні жорстоке переслідування.

Нам, шановна громадо, які водночас шануємо 75-ліття Акту відновлення: Української Держави та 25-ліття Незалежності України, треба бути дуже свідомими пов'язання цих подій, не виключаючи і 100-літній ювілей боротьби за нашу незалежність. Бажання незалежності, бажання мати свою державу на своїй землі – це багатолітня прикмета нашого народу. Сьогодні ми тільки робимо ще один крок вперед, щораз ближче до повноцінного здійснення нашої національної мрії. Згадка про минуле тут цілком не принагідна, а суттєва. Минуле нас зобов'язує і, дай Боже, щоб ми не підвели надії наших предків, наших батьків та дідусів. Нехай їхній примір жертвенного волелюбства буде для нас дороговказом на майбутні роки.

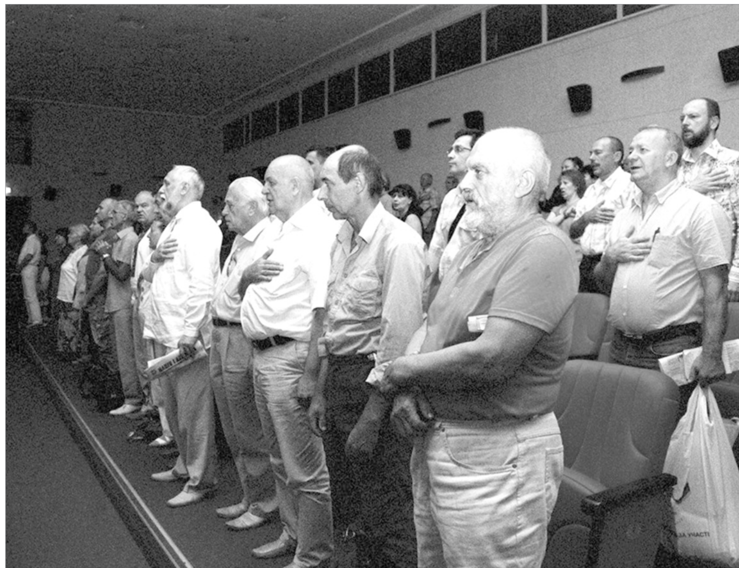
Благословення Господнє на вас!

ЛЮБОМИР,
Верховний Архієпископ-Емерит

ДО 75-ОЇ РІЧНИЦІ АКТУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Серед самостійницьких сил лише ОУН(б) виявилася здатною переглянути власну позицію стосовно Німеччини і визнати її окупантом. 25 листопада 1941 р. органи поліції безпеки й СД, дисльоковані в рейхскомісаріаті, отримали наказ такого змісту: "Незаперечно встановлено, що рух Бандери готує повстання у рейхскомісаріаті, мета якого створення незалежної України. Всі активісти руху Бандери повинні бути негайно арештовані й після ґрунтов ного допиту таємно знищені як грабіжники». Так, Іван Равлик загинув у німецькій в'язниці у 1942 році, за твердженням Миколи Лебедя та Ярослава Стецька, „по кількамісячних вирафінованих тортурах"».

Як зазначив у своєму виступі Голова КУНу Степан Брацюнь, саме проголошення Акту відновлення Української державності у 1941 році стало подією, яка, сплутавши всі карти агресорів і призвела як до краху нацистсько-гітлерівської Німеччини, а в подальшому і сталінсько-комуністичної Росії.

Історія національно-визвольних змагань актуальна як ніколи і сьогодні. Уроки історії не можна забувати. Адже боротьба за незалежність України не припиняється навіть через століття. І нинішня так звана «гібридна війна» спочатку в Криму, а зараз на сході України є тому вагомим підтвердженням. Цю тезу підтвердили у своїх виступах неспростованими фактами з «розброєння» Збройних Сил України в останні 20 років начальник Генерального штабу Збройних Сил України (1993–1996), генерал-полковник Анатолій Лопата та начальник Головного управління розвідки Міністерства оборони України у 1991–1994 роках, народний депутат України 2-го скликання, голова Спілки Офіцерів України генерал-лейтенант Олександр Скіпальський. Важливі проблеми порушив у своїй промові представник профспілки «Справедливість і солідарність», доктор філософії в технічних науках Олексій Лисенко.

На завершення театралізованого дійства учасники святкування натхненно виконали Державний Гімн України.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Степан Брацюнь:
«ДОСВІД ТІЄЇ ДОБИ НЕ МАЄ ЗГУБИТИСЯ...»

Привітання Голови Конгресу Українських Націоналістів Степана БРАЦЮНЯ з нагоди відзначення 75-ліття Акту проголошення Української Держави 30 червня, що відбулася за ініціативи Конгресу в Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім» 5 липня 2016 року.

Всечесні отці!
Дорогі ветерани національно-визвольної боротьби українського народу ХХ–ХХІ століття!
Високодостойні Герої!
Дорогі патріоти,
учасники української революції!
Шановні співвітчизники,
шановне світове українство!

Сьогодні відзначаємо 75-ту річницю відновлення української Держави – проголошення Акту 30 червня 1941 року

Прийміть щирі вітання з нагоди цієї надзвичайно важливої події від Конгресу Українських Націоналістів.

Від Акту 30 червня бере свій корінь відновлення української Незалежності 1991 року. Відродження сучасної Української Держави було б неможливим і немислимим без національного Чину – 30 червня 1941 року.

День відновлення Української Держави 30 червня 1941 р. у Львові виводить нас на зв'язок прадавнього і сучасного простору мільйонів наших попередників, які боролися за право мати власну державу, фіксує наш зв'язок з історією та національною традицією.

Сьогодні ми віддаємо найвищу шану всім Провідникам і творцям Акту 30 червня. Складаємо слова найвищої поваги українському духовенству та інтелігенції, що стали моральним і інтелектуальним рушієм цієї події. Складаємо пошану сотням тисяч воїнів ОУН-УПА, які стали на захист рідної землі зі зброєю в руках, пройшли гарт націоналістичної стійкості. Безумовно, вони переможці, бо перемогла їхня віра у майбутнє держави. Досвід тієї доби не має згубитися в сучасному хаосі. Він вчить:

По-перше, що лише повна націоналістична незалежність України може гарантувати здійснення національних, а також соціальних сподівань української нації. Держава – це також державна справедливість, а не жертва подачки від вузького кола номенклатури.

По-друге, орієнтація на власні сили, на їх зміцнення і розбудову – насамперед у військовому відношенні – завжди мусить бути пріоритетним завданням.

Ми знаємо ціну міжнародним гарантіям безпеки, яскравий сучасний приклад – Будапештський меморандум.

По-третє. В умовах смертельної небезпеки для нації врятувати її може лише консолідація державотворчих сил політичних і громадських.

По-четверте, сьогодні Україна по суті знаходиться в стані війни. Агенти чужих держав, керівники «п'ятих колон», чужі найманці вешталися серед нас, але ніхто навіть пальцем не рухає.

По-п'яте, що торгівля будь-якою частиною українських земель за найсолодші обіцянки – Крим чи Донбас – це кінець Незалежності Української Держави. Лише єдність і унітарність країни – це спасіння держави. Тому українська нація вимагає від сучасного керівництва держави бути добрими учнями української історії та вірними виконавцями незалежної волі народу.

Українське Державне Правління не було відкликано, ідеї діють, мобілізують усіх українців-патріотів.

Наші люди працюють на різних посадах виконавчої та законодавчої влади, працюють гідно, змагаючись за справедливе законодавство і подолання корупції.

Змагаємо до тих ідеалів, на побудову УСД яких постановила Організація Українських Націоналістів. Акт 30 червня має бути визнаний державою, як державотворчий акт, який складає безперервний ланцюг українського державотворення.

ТОЧКА ЗОРУ

Голова об'єднання українців у Польщі:
«СЕЙМ ВІДКРИВ „СКРИНЬКУ ПАНДОРИ"»

Декларація у справі Волинської трагедії, яку прийняв у п'ятницю Сейм Польщі, є кроком назад в українсько-польських відносинах. Про це в коментарі Укрінформу заявив голова Об'єднання українців у Польщі (ОУП) Петро Тима.

«Вона є поганою і кроком назад, не прискорює цього примирення, а зупиняє або повертає його на кілька етапів назад», – заявив Тима. За його словами, зараз немає раціональних причин, аби документ з'явився у такому вигляді. Утім, він зауважив, що зміст документу віддзеркалює певну проблему, яка є в поляків у стосунках з Україною.

«По-перше, у резолюції маємо однозначне твердження про кількість жертв (понад 100 тис. – **авт.**), але зараз немає чітко відпрацьованої формули підрахунку цих жертв. Тобто Сейм політично встановив, що була така-то кількість жертв», – заявив Тима.

Водночас, згадка про дивізію СС-Галичина, на його думку, вписується у певну схему бачення українців у Другій світовій війні.

«З іншого боку, в документі не звертається увага на цілий контекст Другої світової війни і різних позицій, в яких перебували українці як нація і поляки як нація», – підкреслив голова ОУП.

Тима наголосив, що зараз спостерігається певна технологія формування нової версії історичної політики у Польщі, а резолюція є її класичним прикладом.

«Вона так сформульована, що має відповідати інтересам радикально налаштованих кресів'ян (нащадки жителів колишніх польських територій в Україні – **ред.**). Однак, й тими положеннями вони будуть невдоволені, адже вони хотіли запису про 1939–1947 роки геноциду, і щоб там була згадка про 200–300 тис. жертв», – констатував голова ОУП.

Проблему він вбачає також у тому, що у Польщі не було відповіді на звернення Оксани Сироїд і Бориса Тарасюка, яке вони раніше надіслали польським депутатам у справі історичного примирення.

«Його ніхто не хотів обговорювати, а отже це свідчить про наявність готової схеми з історичних питань у Польщі, підготовленої певний час тому», – підкреслив Тима.

Він висловив думку, що зараз відбувається радикалізація антиукраїнських настроїв у Польщі. «Наприклад, угрупування Kukiz'15 вирішило, що це буде для них вічним паливом. Тим часом, PiS випустив джина з пляшки і не відомо, чи ця партія триматиме над цим контроль», – наголосив Тима. Голова ОУП зазначив, що польська влада повинна розуміти, що відкриває «скриньку Пандори». «Треба розуміти, що не йдеться тільки про українців, оскільки така історична політика втягне поляків у конфлікти не лише з українцями, але й іншими сусідами», – зауважив він.

За матеріалами інформагентств

ВІДВЕРТО ПРО НАБОЛІЛЕ

НОЖЕМ – У СПИНУ УКРАЇНІ

Невже у Варшаві так упевнені, що українці ніколи не захочуть з'ясувати історичну правду про етноцид Речі Посполитої щодо українців, зокрема тих, яких Польща викинула з їхніх етнічних земель на Підляшші, Холмщині і поселила на землях «одзисканих», записавши всіх поляками, а нагадування про українство розцінювалося як державний злочин? Не кажемо про долю тих, кого депортували під час операції «Вісла» в СССР.

Ми не ятрили наші рани нагадуванням про пережите під «протекторатом» Польщі, про спалені села, замордованих українців, яким загрожені АК сусіди-поляки боялися надати допомогу і ті помирали від ран. Але тепер польський Сейм змушує нас не лише скрупульозно і по краплині зібрати наші сльози-спогади, а й зробити їх надбанням світу. ОУН і УПА боролись за незалежність України, в тому числі й від Польщі. Вони – наші герої, яких ми ніколи і нікому не віддамо на паплюження.

Власне, не було б і її, цієї «геноцидної» резолюції Сейму, якби ми, українці, були об'єднаною, єдиною в наших прагненнях національною силою. Якби врешті позбулися самоприниження і комплексу меншовартості. Справді, який народ дозволив би в своїй країні вакханалію «п'ятої колони», яка не лише демонстративно зневажає все українське, але й саму націю вважає за «не формат»? Нагадаю тим, хто забув. Три роки тому 148 зрадників, тоді – а декто з них і тепер – народних депутатів, звернулися до сейму Польщі, аби той був такий ласкавий і визнав «волинську різню» геноцидом поляків, який вчинили українські націоналісти. Тепер ми розуміємо, що в такий спосіб партія регіонів готувала Путіну плацдарм для вторгнення в Україну, яку за будь-яку ціну «п'ята колона» мала підштовхнути до розпочленування. Скажіть, де сьогодні опинилися б ті стукачі у будь-якій іншій країні, крім нашої? Принаймні не в парламенті чи уряді, як ті ж, що, підписавши донос, і нині там сидять, – Володимир Кашуба, Світлана Фабрикант, Анатолій Кінах, Євгеній Мураєв, Сергій Клюєв, В'ячеслав Кутовий і інші. Газета «Нація і Держава» (ч. 30, 2013 р.) надрукувала прізвища усіх 148-ми запроданців під рубрикою «ганьба України».

Тепер саме час подумати, як ми її позбудемося, тієї ганьби. Круглий стіл за участю виважених і мудрих людей – цілком підходяща форма спілкування. Сподіваюся, скоро зустрінемося.

Марія БАЗЕЛЮК

Президент України Петро Порошенко:
– Шкодую щодо рішення польського Сейму. Знаю, багато хто захоче використати його для політичних спекуляцій.
Однак, маємо повернутися до заповіді Івана Павла ІІ – пробачаємо і просимо пробачення. Лише спільними кроками можемо прийти до християнського примирення і єднання. Лише разом зможемо з'ясувати всі факти трагічних сторінок спільної історії. І вірю, що ми продовжимо рухатися саме цим шляхом.

Закінчення. Початок на 1-й стор.

ПОЗИЦІЯ

Сотенний Мирослав Симчич:

«УКРАЇНЦІВ З ПОЛЯКАМИ МАЄ ОБ'ЄДНУВАТИ МАЙБУТНЄ»

Нещодавно 94-річний сотенний УПА Мирослав Симчич – «Кривоніс» після перенесеного інсульту повернувся з лікарні до своєї скромної однокімнатної квартири у Коломиї. 14 липня 2016 року ми з моїм двоюрідним братом Іваном Климюком, головою Березівської станиці Братства ОУН-УПА, відвідали народного героя України «Кривоноса» і, зважаючи на його стан здоров'я, яким пильно і турботливо опікується його дружина Раїса, коротко поспілкувались на наболілі теми. І хоча тіло «Кривоноса» перестає підкорятись крицевій волі і оптимістично-бійцівському духові сотенного, його розум ясний і бадьорий.

Днями на саміті НАТО у Варшаві українська делегація на чолі з Президентом України Петром Порошенком досягла значних успіхів щодо міжнародної підтримки нашої держави у боротьбі проти російських агресорів. За дивним збігом, цілковито в інтересах російської політики, екстремістсько-шовіністичні елементи в Польщі знову почали мусолити стару і болючу для обох народів тему Волинської трагедії 1943 року. Я спитав «Кривоноса», чому поляки піддаються деструкції у питаннях українсько-польських відносин. «Кривоніс» повільно розповів про те, що в 1943 році бойові підрозділи УПА, які базувались і діяли в Карпатах, вели безперервні бої з німецькими окупантами. Саме в розпал Волинської трагедії німці намагались здобути бандерівську столицю село Космач, що на Косівщині. Війська нацистських окупантів напали на повстанську столицю з трьох напрямків: з Яблунова, Жабєго (тепер Верховина) і Микуличина. Але повстанці відійшли в гори, а коли всі відділи гітлерівців заполонили розложисте на пагорбах гуцульське село, упівці замкнули кільце довкола ворогів і в тривалих і затяжних боях знищили наїзників.

Згодом, в січні 1945 року, такий же тактичний прийом повстанці вчинили і з московсько-большевицькими карателями депортаційної дивізії генерала ще й на додачу героя Совєтського Союзу (за депортацію кримських татар) Дергачова. Оскільки у Космачі функціонувала старшинська школа УПА, де вишколювали офіцерів і де пройшов вишкіл «Кривоніс», то не тільки курсанти, а й всі бійці були добре поінформовані про події на Волині. Упівці знали про «осадників», тобто понад двісті тисяч поляків, яких польський уряд переселив на Волинь після окупації Польщею Західних областей України в міжвоєнний час, тобто після 1920 року. Малося на меті повністю ополячити Західні області України. Крім задавненої польсько-української конфліктності, українцям допікала «пацифікація», тобто заборона всього українського, проти якої різко повстало молодіжне крило ОУН на чолі зі Степаном Бандерою і влаштувало ряд атентатів, зокрема на міністра внутрішніх справ Польщі Пєрацького.

З перших днів війни на Волині активно діяли московсько-большевицькі диверсанти, які провокували своїми терористичними діями німецьких окупантів на масові репресії проти мирного українського і польського населення. Створена на Волині УПА під орудою Тараса Бульби-Боровця всіма силами намагалась порозумітись з Армією Крайовою щодо спільних дій проти німців, але, як пише у своїй книжці «Армія без держави» отаман Волинської Січі Бульба-Боровець, «Шовіністичне польське підпілля далі вважало Західну Україну невід'ємною складовою частиною Польщі і на жодні переговори з українськими «зрадниками Польщі» не хотіло дати своєї згоди. Вони називали УПА «бандою», яка бореться і буде боротися проти цілості кордонів Польщі».

Звертаємо увагу ще й на рядки з книжки Бульби-Боровця, в яких автор на прикладі знищення німцями польського села Бобровської Рудні в районі Березно (Рівненщина) розкриває зрадницьку суть совітських партизанів щодо польського населення, яке щиро прийняло диверсійний загін Медведєва, вважаючи їх своїми охоронцями і союзниками. Тим часом перед німецьким наступом на село совіти покинули довірливих поляків на вірну погибель і спокійно спостерігали з навколишніх лісів, як німецькі карателі палили живцем і розстрілювали невинних поляків: «І коли за місяць туди нагрянула велика експедиційна німецька група з Житомира, то «хоробрий лицар» Медведєв, замість того, щоб обороняти свою «столицю», серед ночі, мов заєць, потихеньку втік, а рано німці спалили всю «столицю» і перестріляли все її населення. Про ці факти Медведєв, звичайно не згадує (у книжці Медведева «Это было под Ровно». – **М.С.**). Всі селяни з Бобровської Рудні були польськими патріотами, але загинули за комунізм та московську імперію… Це ще один доказ «союзної» опіки большевиків над поляками».

Міжетнічна війна на Волині між поляками і українцями була, на думку «Кривоноса», інспірована спецслужбами і большевицького НКВД, і нацистського гестапо з метою, щоб поляки і українці перебили одні одних, а вони, як окупанти, скористаються з цього конфлікту і загарбають українські землі. «Кривоніс» каже, що у Волинській трагедії з боку москалів були задіяні боївки армії польського генерала Андерса, яку совєти сформували з ув'язнених поляків на підставі договору «Сталін-Сікорський». Андерсівці і Армія Крайова винищували українські села на Волині, не щадячи ні жінок, ні маленьких дітей. Під кінець Другої світової війни армія Андерса перейшла на бік західних альянтів. Приблизні втрати в ході Волинської трагедії «Кривоніс» оцінює як 20 тисяч з боку українців і понад 30 тисяч з боку поляків.

Щодо деструктивної постанови Польського сейму про визнання геноцидом Волинської трагедії 1943 року, то «Кривоніс» вважає, що питання волинських жертв було вирішене ще президентами О.Квасневським і Л.Кучмою у 2003 році, коли одночасно парламентами обох держав були ухвалені ідентичні постанови в дусі порозуміння: «Прощаємо і просимо прощення». І не треба спекулювати окремим політикам на крові міжетнічного непорозуміння, спровокованого лютими ворогами України і Польщі, які і тепер намагаються через свою агентуру посварити два наші народи і відгородити Україну від рятівного блоку НАТО і Євросоюзу, адже інтеграція України до Балто-Чорноморської дуги європейських країн під егідою НАТО – це основна проблема Росії.

Якщо польським шовіністам так кортить вживати слово «геноцид», то краще б вони нарекли цим словом масакру цвіту польської нації – двадцять шість тисяч офіцерів та інтелігенції, розстріляних большевицько-сталінськими енкаведистами під білоруським селом Катинь без оголошення війни Польщі, або до цих пір невідомо як знищений над територією Росії польський урядовий літак з майже повним складом керівництва Польщі на чолі з президентом Качинським. Тільки боягузи і зрадники свого народу, вважає «Кривоніс», можуть закривати очі на такі кричущі звірства. Оптимістичною перспективою українсько-польських відносин мають бути такі наші спільні дії, які яскраво проявились під час спільного проведення чемпіонату з футболу «Євро – 2012», коли москальські фани вчинили бійки, але польські уболівальники і охоронці порядку приборкали хуліганів. Так само тепер світова спільнота повинна приборкати агресію Кремля проти України, бо ця війна може перерости в Третю світову. Взірцем і символом наших двосторонніх відносин мають бути польські банки, які відкрили кредитну лінію в розмірі один мільярд доларів для виснаженої російсько-українською війною і корупцією України, а також Лєшик Бальцерович, творець польського «економічного чуда», який тепер продуктивно працює радником Президента України Петра Порошенка. Тому славний упівець Мирослав Симчич-«Кривоніс» переконаний, що нас з поляками має об'єднувати спільне майбутнє.

Ліворуч – Мирослав СИМЧИЧ, сотенний УПА "Кривоніс"

Микола Зеновій СИМЧИЧ,
Коломия – Середній Березів

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

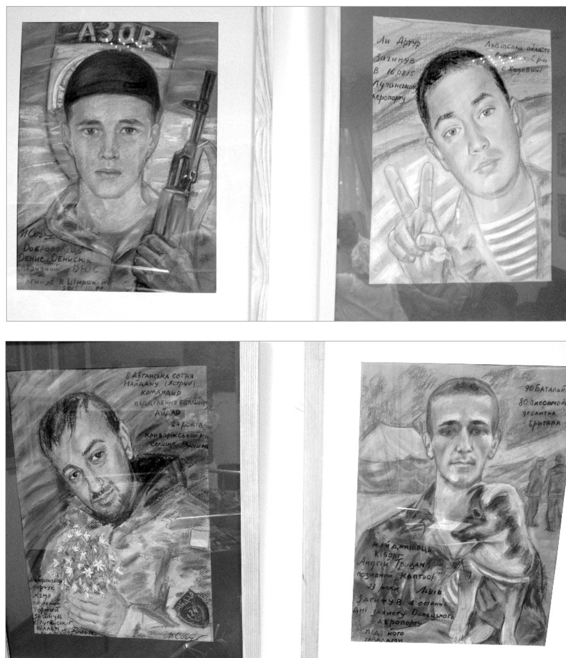
ЛИКИ ГЕРОЇВ НА ВИСТАВЦІ МАРИНИ СОЧЕНКО

Художниця Марина СОЧЕНКО

У затишному залі, люб'язно наданому Музеєм шістдесятництва, що на Гончара, 33, відбулася презентація дуже цікавої серії портретів Воїнів, які воювали, або ще й досі несуть свій військовий обов'язок щодо захисту Батьківщини на передовій. Їх створила вже добре знана в мистецьких колах і серед шанувальників образотворчого мистецтва художниця, безпосередня учасниця Євромайдану Марина Соченко.

Ця серія доповнила попередню серію портретів активних учасників подій на Майдані, розміщених в цьому ж музеї раніше. Творчість самобутньої художниці, котра творила в «польових» революційних умовах свою графічну галерею «Обличчя Майдану», логічно доповнена тепер натхненними обличчями тих, хто обстоює мир і спокій наших міст і сіл в бліндажах і окопах на Сході України, портретами вже нових Героїв сучасності, які творять чудеса героїзму на війні проти російських агресорів. Мисткиню та гостей відкриття виставки прийшли привітати народний хор «Гомін» та відомі виконавці авторської пісні: Василь Лютий та Богдан Дощ.

На презентації виступили з високою оцінкою творчої майстерності мисткині представник міністерства культури Ігор Ліховий, представник Спілки художників України, головний редактор газети «Літературна Україна» Станіслав Бондаренко та інші достойники. Двом першим і дісталось на горіхи від прискіпливої публіки в залі через незрозумілу і ганебну ситуацію, яка триває вже шостий (!) рік, відносно подання та присвоєння Соченко звання Заслуженого художника України. Адже Марина не лише неординарний автор багатьох десятків виставок робіт власної, глибоко індивідуальної творчості, але й ось уже 20 років займається викладацькою роботою в Національній Академії образотворчих мистецтв…

Відтепер відвідувачі Музею шістдесятництва зможуть зануритись у вир незабутніх подій Революції Гідності, помилуватись мужніми обличчями Героїв російсько-української війни, які вирішують сьогодні своїми щоденними жертовними діями на передовій, без всякого перебільшення, історичну долю не тільки України, але всієї Європи.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

На світлинах: на виставці – портрети героїв.

ПОГЛЯД

КНИГА ПЕТРА КОНОНЕНКА ПРО СТЕПАНА БАНДЕРУ

Степана Бандеру, як і всякого історичного діяча, необхідно бачити та оцінювати з позицій не чужосторонніх, скажімо, російських, німецьких, польських, а відповідних його життю і призначенню – українських!.. Його концепції були плодом віків і революційно-визвольних поколінь героїв. А Герої не вмирають!
П.Кононенко.

Нещодавно видана книга «Українці у світовій цивілізації і культурі. Історичний феномен Степана Бандери» (Тернопіль: «Джура», 2016. – 416 с.) неодмінно викличе широкий резонанс. І не лише в Україні. Об'єктивний аналіз сформульованих та поєднаних у заголовку цієї книги концептів, не може не спричинити інтелектуально-емоційного піднесення в душах патріотів України та українофілів, як і обурення украïноненависників, для яких бандерофобія – найкоштовніша перлина українофобії.

Автор цього небуденного видання – видатний учений, засновник сучасного українознавства Петро Кононенко. Перелік його титулів, ступенів, звань, нагород тощо ледве вмістився на останній сторінці обкладинок книги. Проте, попри заслуги перед українською наукою й українством загалом (а радше саме через них), одіозний міністр-українофоб Д. Табачник вижив П. Кононенка з посади директора створеного ним же Національного НДІ українознавства і призначив на його місце екс-проректора Академії МВС, полковника міліції А. С. Чайковського (див.:http://education.unian.ua/596647-chomu-tabachnik-zalishiv-institut-ukrajinoznavstva-bez-finansuvannya.html). Про рівень кваліфікації цього «українознавця» дає уявлення, наприклад, такий пасаж із його інтерв'ю: «Очевидно, что патриотические чувства оуновцев и соответственно их мстительность заканчивались там, где начинались интересы гитлеровской Германии. Когда в 1939 г. немцы передали Карпатскую Украину Венгрии и многие украинцы бежали в СССР, оуновцы даже пальцем не пошевелили, чтобы развернуть борьбу против венгерских фашистов, и уж тем более не бросили ни слова упрека своим немецким хозяевам» (http://bulvar.com.ua/gazeta/archive/s1_63536/5872.html). У такому ж стилі і на такому ж рівні він говорив і писав про С. Бандеру. Наскільки знаємо, НДІ українознавства позбувся цього «фахівця» аж завдяки Майданові.

Рецензоване видання має політематичний характер. У центрі мережива логічно пов'язаних тем і підтем – Степан Бандера: «Людина драматичної життєвої долі, трагедійної смерті й історично значущої місії – громадянина-патріота, істинного інтернаціоналіста, лідера (теоретика і практика) національно-визвольних рухів, – ім'я якого стало символом і прапором найвпливовішої парадигми модерної методології й ідеології розвитку в системі мислення, світорозуміння, державо-, націє- і життєтворення» (с. 8 – 9; *тут і далі вказуємо сторінки рецензованого видання*). Доля цієї людини «є символом долі України»; народ назвав один із своїх доленосних історичних рухів Бандерівщиною, як до неї були Хмельниччина, Мазепинщина, Петлюрівщина. Отож «бандерівщина настоювалась віками і кипіла в поколіннях волелюбних українців та вибухала бунтами, повстаннями, революціями і вивершувалася в націоналізмі-патріотизмі П. Конашевича-Сагайдачного і Б. Хмельницького, І. Виговського та П. Дорошенка, І. Мазепи й П. Орлика, Т. Шевченка й І. Франка, С. Петлюри і С. Бандери» (с. 404). Такі рухи, як і життя загалом, не бувають одномірними, тож у них та в їхніх діячах не можна бачити лише чорне або біле, заслуги або провини, «а тому застосовувати тільки поетизацію чи тільки осуд» (с. 14). Слушна методологічна теза! До слова, гріхи, типологічно однакові з приписуваними С. Бандері, аж ніяк не заважають, наприклад, нинішнім полякам і євреям вважати Ю. Пілсудського і М. Бегіна своїми національними героями: перший став «іконою польської історії», другий – сьомим прем'єр-міністром Ізраїлю і навіть лауреатом Нобелівської премії миру (див.:http://censor.net.ua/news/396787/politicheskie_terroristy_ili_natsionalnye_geroi).

Описуючи життєвий шлях С. Бандери, автор книги звертає увагу на різні чинники, які вплинули на формування його характеру та систему життєвих цінностей: «Степан виростав у багатодітній висококультурній гуманістично-патріотичній родині, а це й визначило гени його світогляду та душі на все життя» (с. 34 – 35).

Чи не найважливішим і великою мірою піонерським у книзі є розгляд українського питання «як проблеми не лише внутрішньо-української, а й цивілізаційно-культурної для всієї Європи, а водночас і як проблеми світової» (с. 41). Справді, Україна – надто велике астральне тіло, щоб від її місця і ролі на етнополітичній мапі світу могло не залежати становище інших народів і держав. Подумаймо: як би склалася доля Європи і світу, зокрема, чи була б розв'язана Друга світова війна, якщо б УНР зуміла втримати незалежність і СРСР без України не мав би достатньо ресурсів допомогти стати на ноги реваншистській Німеччині? Чи проголосували б так масово німці, передусім їхні бауери, за Гітлера, якби не знали з газет і кінохроніки про жахіття штучного голодомору-геноциду імені Сталіна в Україні? Відомий російський дослідник Марк Солонін, розглядаючи «дурну політику Гітлера» щодо народів СРСР (саме так оцінив її Сталін!), пише, що «не має жодного розумного змісту навіть обговорення питання про те, що було б, якби гітлерівці проголосили незалежність України, а не відправили С. Бандеру з товаришами в концтабір» (Солонин Марк. Бочка и обручи, или когда началась Великая Отечественная война. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – С. 420). Дослідник назвав тут ще кілька різних «якби», але, напевно, не просто так почав їх перелік наведеним українсько-бандерівським.

Лейтмотивом праць С. Бандери було: «Ідея суверенності нації у власній державі, на яку спирається український націоналізм, є універсальною, всеоплюдською ідеєю» (с. 228). Він зазначав: «Український нарід веде не тільки власні змагання, він нині стає осередком, організатором і передовою силою спільного визвольного руху [анти]більшовицького фронту всіх поневолених цим большевизмом народів. Україна – це історичний гробокопатель московсько-большевицького імперіалізму, гніту й насильства, а

водночас – пробойовик і кристалізаційний осередок нового руху на руїнах СРСР, ладу свободи і справедливості між вільними народами і людьми. Така історична місія України, така її фактична сьогодні роль, і відповідно до цього вона здобуває собі світову позицію» (с. 117 – 118). Тому, пише П. Кононенко, не тільки з особистих мотивів (вбивство братів німцями, вбивство батька і заслання сестер у Сибір совєтами) Бандера принципово боровся «з фашизмом та імперіалізмом не лише гітлерівським, а й сталінським як виразом імперського колоніалізму обох держав» (с. 124).

У своїй боротьбі за Українську Соборну Самостійну Державу С. Бандера дотримувався засади опертя на власні сили. Водночас він писав: «У самій основі нашої революційної концепції лежить ідея і програма спільної визвольної концепції, революційної боротьби всіх народів, поневолених московсько-большевицьким імперіалізмом» (с. 148). Цілком обгрунтовано автор книги називає С. Бандеру «істинним інтернаціоналістом» і зазначає, що «збірна борців за свободу Європи» – УПА, в якій «були представники не лише України, а й обох воюючих імперіалістичних країн», «стала взірцем справжнього злиття націоналізму-патріотизму й інтернаціональної співдії пригноблених націй» (с. 150). Такий націоналізм не може бути ворожим ні своєму, ні іншим народам, а пропонований і втілюваний С. Бандерою синтез визвольного і демократично-гуманістичного націоналізму й інтернаціоналізму цілковито відповідає «кількасотлітній європейській традиції» і, звичайно ж, традиції українській: «наш народ завжди прагне волі для себе і бажає її для інших народів» (с. 261).

У концепції С. Бандери йдеться і про кардинальне поняття новітнього суспільнополітичного життя, найвищої нематеріальної цінності цивілізованого світу – прав людини: «Ідея гідності й пошанування людини, її вільного розвитку, власної ініціативи, творчого та достойного самовключення в гармонійний уклад збірного національного і суспільного життя є діаметрально протилежна до большевицької тиранії, уярмлення і визискування людини, топтання її гідності, нівечення свободи» (с. 124).

Отож ідеї С. Бандери були гостро актуальними в його час, залишаються вони такими майже за всіма параметрами і сьогодні. «…Коли б його прогнози виявилися не адекватними розвитку дійсності, то його давно лишили б у спокої, на кладовищі мертвих», – пише П. Кононенко і продовжує: «Це нервує ідеологів неоімперій: вони бачать, що, коли ідеї С. Бандери знову заволодівають масами, то Україна й українці навічно вирвуться з полону шовінізму, деспотії й «добровільного» рабства. І особливо лякає бандерофобів те, що маємо масу доказів його правоти» (с. 291). Автор наводить і розглядає всі ці докази, та, будучи палким прихильником науки для народу, а не науки для науки чи, понад те, для користі науковців, впродовж цілого тексту не спускає ока з нашого сьогодення. Візьмімо, для прикладу, принципову тезу С. Бандери про опертя на власні сили. «А як у нас із власними силами?» – питає дослідник і тут же відповідає: «Власні сили – це ідейно-політична єдність нації; це глибоке засвоєння історичної пам'яті; це використання історичних традицій, шанування національних святинь і героїв; це мовно-культурна і етнопсихічна єдність усіх верств і всіх регіонів суспільства; це конституційний лад і верховенство Закону; це плекання й всебічне використання національної еліти, це дійсно українська помісна церква; це єдність дій усіх гілок влади та реальне народоправство; це плекання своєї еліти й середнього класу.

А що маємо?» (с. 294).

Відповідь чи, точніше, відповіді на це запитання, як і аналітичний опис нашого «лиха давнього і сьогочасного», уважний читач знаходитиме ледь не на кожній сторінці рецензованої книги. Там же він зустрічатиметься і з думками славетних світових та українських мислителів, учених, письменників, політиків, полководців – ерудиція автора книги подиву гідна. Однак авторове оперування нею – це не мистецтво для мистецтва, а засіб переконати читача, поглибити його проникнення в суть речей, розширити його світорозуміння.

Автор не уникає і, м'яко кажучи, неприємних тем, зокрема, злощасного українського самоїдства. Цю проблему, як і інші, він розглядає в різних аспектах, передусім історичному, почавши з часів Київської Русі. Не оминає її (проблему) і пишучи про ОУН, яку намагалися розколоти «борці за справжню демократію», соціалісти, двійкарі тощо. «Тратились сили не на поборювання ворога, а на взаємопоборювання» (с. 207). Схильність українців «ділитися і сваритися», їхнє «тригетьманство», «самоїдство» тощо – це передусім наслідок тривалої несуб'єктності українського народу, «тавро бездержавності». Підтема поборювання згубної для національної справи «внутрішньої коромоли» – одна з наскрізних у книзі. П. Кононенко, природно, зупиняється і на протистоянні ОУН (Б) та ОУН (М): «ті й ті прагнули одного, але домагалися свого в різний спосіб. Хоча доля виявилася неминуче однаковою – трагічною, бо оунівці обох течій були неприйнятними для всіх окупантів, оскільки в основній своїй масі не ставали колаборантами» (с. 78). Фактом, який промовляє на користь С. Бандери як відповідального лідера боротьби за УССД, стала, зокрема, його заборона публікувати протимельниківські статті, оскільки «так можна нашкодити не тільки А. Мельнику, а й усій ОУН та всеукраїнській справі національно-державного визволення і будівництва» (с. 198).

Як бачимо, рецензована книга акад. Петра Кононенка – аж ніяк не апологетичний опус. Це продумана, скажімо так – реалістична праця, метою якої є зруйнувати гори фальсифікацій і безпардонної брехні щодо героїчної боротьби ОУН-УПА та її провідників, передусім С. Бандери. Адже ці «гори» ще й нині більшою чи меншою мірою залишаються у свідомості багатьох громадян України старшого покоління, для яких і далі чужа кривда миліша за свою правду. Мета праці зумовила її жанрову своєрідність: це і наукова монографія з вивіреною аналітикою та беззаперечною доказовістю, і блискучий високоінтелектуальний есей, і фундаментальний посібник з українознавства водночас. Усе це працюватиме в ім'я української Правди, її ширення та утвердження.

Ярослав РАДЕВИЧ-ВИННИЦЬКИЙ

РЕЗОНАНС

БОЖЕ. НАМ МУДРІСТЬ ПОДАЙ...

Посол України в Польщі Андрій Дещиця висловив жаль у зв'язку з ухваленням у польському Сеймі постанови, в якій Волинська трагедія визнана геноцидом.

«Надзвичайно прикро, що частина польських політиків, ухвалюючи постанову про вшанування жертв Волині, так і не врахувала неодноразових звернень і пропозицій української сторони щодо спільної оцінки нашої спільної трагічної історії», – написав Дещиця на своїй сторінці у Facebook. Він висловив жаль у зв'язку з тим, що «перевагу було надано односторонній політичній оцінці подій, а не фаховим міжнародним чи хоча б українсько-польським експертним дослідженням та відповідним правовим висновкам того, що сталося».

Дещиця прогнозує, що на таке рішення польського парламенту буде відповідь українських політиків і парламентаріїв, «які на свій розсуд і кожен по-своєму слушно будуть доводити, що був геноцид і українців з боку поляків».

«Тому напевно нас чекає період взаємних звинувачень та заяв. І дай нам, Боже, всім мудрості, щоб це залишилося лише в площині політичних дебатів», – написав посол. «Однак, найбільше чого потрібно зараз тим, хто загинув, і полякам, і українцям – це християнське вшанування їхньої пам'яті. І крок в цьому напрямку, гідний наслідування, нещодавно у Варшаві зробив Президент України Петро Порошенко, поклавши вінок до пам'ятника та схиливши голову перед загиблими поляками на Волині. Таких кроків нам потрібно значно більше і з обох сторін», – наголосив Дещиця.

За матеріалами інформагенств

МОМЕНТ ІСТИНИ

Євген МАЛАНЮК

МАЛОРОСІЙСТВО

I

Поняття ***малоросійство***, в тім сенсі, в якім тут ужито, не мало б обмежуватися українським лише світом.

Кожна многонаціональна держава, не виключаючи найбільш навіть національно-упорядкованих імперій, в процесі свого історичного існування витворювала своєрідний пересічний тип імперської людини. Згадаймо ще донедавна пам'ятний нам тип, наприклад, австрійця, який, без особливих перешкод, міг бути одночасно чехом чи хорватом, поляком чи русином-українцем. Політична мудрість старого Риму, який очолював світову імперію, але ніколи не «романізував» своїх колоній, як би ще дотлівала в устрою віденської імперії Габсбургів. Правда, протягом XIX ст. в бувшій Австро-Угорщині проривалися тенденції до адміністраційного, якщо вже не німчення, то, принаймні, вживаючи зловісної назви недавнього минулого, гляйшальтування (вирівнювання). Але такі намагання були випадкові й ніколи не носили характеру чогось упланованого. Тип австрійця, цебто – поміж- чи понаднаціональний тип громадянина й мешканця наддунайської монархії – формувався автоматично, хоч і досить зовнішньо, розуміється. Більш ускладнені, але все ж подібні процеси в'язалися з виникненням типу британця або колоніального (а раніш і метропольного) француза. Вже досить відмінний характер носили аналогічні явища на терені германськім, особливо – германо-прусськім, отже вже східноєвропейськім. Але засадничо інакший образ бачимо на властивім сході Європи.

На теренах, що офіційно називаються нині СРСР, а зазвичай, просто «Росією», процеси не так творення, як ***роблення*** загальноімперського типу – мали характер радикально відмінний вже хоча б тому, що державний устрій московської, згодом петербурзької, а від сорока літ знову московської імперії – не знав, не знає і знати не хоче *жодної* особовості: ані особистої, ані суспільної, ані національної, ані навіть регіональної чи класової. Тому процес формування в Росії типу імперської людини – «росіянина» – не був ані процесом історичним, ані процесом взагалі[1]. Це був брутальний, масово-механічний *виріб*, виконуваний терористично-поліційною машиною тотально-зцентралізованої держави. І, власне тому, що був то механістичний виріб, цебто акція видирання з живого організму підбитих і обезвладнених націй – окремих їх шматків, – імперський тип «росіянина» не постав. В умовах характеристичної мішанини понять «нація – етнос» і «держава – імперія» державна машина в практиці механічно нагинала старі національні організми під етнічний рівень московської маси з метою, розуміється, творити єдинонеділимий нарід – русскій, російський чи совєтський, вірніш, «народ» – в специфічноросійськім розумінні цього слова.

Результатом такої наполегливої й планової чинності державної машини було з'явлення типу не росіянина, а лише: малороса, малополяка, малогрузина і навіть малосибіряка.

До речі, щоб це не звучало парадоксом, пошлюся на недавнє минуле суспільства польського, в якім тип польського малороса був безперечним соціологічним фактом.

Духовим виразом і як би сублімацією цього факту був, наприклад, Роман Дмовський як політик та ідеолог, і ціла дмовщизна т. зв. демократії народової, що саме своїм малоросійством отруїла в зародку новопосталу Польську державу і в львиній долі спричинилася до її упадку[2].

Що ж таке малорос?

Це – тип національно-дефективний, скалічений психічно, духово, а – в наслідках, часом – і расово.

На нашій Батьківщині, головнім історичним родовищі цього людського типу, він набрав особливо патологічного і зовсім не такого простого характеру, як, на перший погляд, здавалося б.

Завдяки такому, а не іншому, перебігові історичного процесу на нашій землі, тип малороса ставав (принаймні, по містечках і містах) масовим, а що найгірше, традиційним. І треба припускати, що способи, так би мовити, малоросійського виробництва вже на Москві були розроблювані протягом не одного століття, а система тієї продукції не відніні має під собою солідну, сказати б, наукову базу. Сучасні совєтські специ, хоч як озброєні терором і модерними здобутками науки а la Павлов, безумовно дуже уважно перелистують і вчитуються в історичні документи багатющих архівів Посольського (й Питошного) Пріказу XVI-XVII ст., Малоросійської Колегії XVIII ст., III Отдѣленія та Охранки XIX ст.

У нас фатально закорінилося майже переконання, що малорос – то, мовляв, неосвічений, примітивний, недорозвинений українець без національної свідомості, словом, як то кажуть, темна маса. Вистачить, мовляв, його при помочі «Просвіти» просвітити, переконати й усвідомити – і справа полагоджена. Але кожен, хто давав собі труду зупинятися на цій проблемі, знає, наскільки вищеподана схема далека від дійсності.

Малоросійство, хоч явище часте і кількісне, – найменш дотикало основну нашу національну масу – селянство (що нас не мусить особливо тішити, бо не маса творить історію). У нас малоросійство було завжди хворобою не лише півінтелігентською, але – й передовсім – інтелігентською, отже, поражало верству, що мала виконувати роль мозкового центру нації.

І в цім – *суть* проблеми.

І тут одразу ж треба виключити той тип простолюду, який любив повторяти «моя хата скраю», або при польських конскрипціях називав себе тільки що тутейшим, як при совєтських переписах записує свою національність «русскій»: то є лише мімікрія і самооборона, за якими тягнуться віки гіркого досвіду.

Скажемо коротко і забігаючи наперед: проблема українського малоросійства є однією з найважніших, якщо не центральних проблем, безпосередньо зв'язаних з нашою основною проблемою – проблемою державності. Що більше: це є та проблема, що першою встане перед державними мужами вже Державної України. І ще довго, в часі тривання й стабілізації державності, та проблема стоятиме першоплановим завданням, а для самої державності – грізним мементо (нагадуванням).

Малоросійство-бо – наша історична хвороба (В. Липинський називав її хворобою бездержавності), хвороба многовікова, отже, хронічна. Ні часові застрики, ні навіть хірургія – тут не поможуть. Її треба буде довго-довгі десятиліття *ізживати*.

II

Намагаючись викладати цю тему мовою стислою, з нахилом навіть до академізму, все ж відчуваєш труднощі при формулюванні думок, щоб вони були легко-схопні, дохідливі. Випливає це з самої скомплікованої істоти теми. Тому звернемось до ілюстрацій, взятих чи то з історії, чи то з літератури.

Не сягатимемо аж до праісторії. Зазначимо лише, що малоросіянству, певно, віддавна сприяли природні багатства і щедре підсоння нашої єдиної на світі Батьківщини. Плями майбутнього малоросійства, помітні вже в нашім Середньовіччі («люди татарські»), яскравіють в добах литовській та козацькій. За гетьманування Виговського і в наступній Руїні – малоросійство українське стає вже чинником політичним і виходить на арену історії.

Переяслав р. 1654 той чинник як би залегалізував, і він, бувши спочатку чисто чуттєвою й психологічною вадою, об'єктивно дає пізніш очевидний параліч національно-державній волі, а дедалі – агентуру й п'яту колону Москви. Брюховецький – з одного боку, Тетеря – з другого: ось два обличчя малоросійства за Руїни. Але ще Мартин Пушкар, полковник полтавський, встає зловісним символом малоросійства похмельничини, символом знівечення перемоги під Конотопом, символом, що веде хід нашої історії аж до полтавської катастрофи, бо Кочубеївщина – то був плід довгих десятиліть.

Якщо колись з'явиться історія Українського Малоросійства, то автор її саме Мартина Пушкаря, правдоподібно, проголосить батьком малоросійства. Бо, повторюю, всупереч популярній у нас думці, малоросійство – то не москвофільство і не якенебудь фільство. То – неміч, хвороба, каліцтво внутрішньонаціональне. Це – національне *пораженство*. Це, кажучи московською урядовою мовою XVII століття, – *шатость черкасская*, а кажучи мовою такого експерта, як цариця Катерина Друга, це – *самоотверженность малороссийская*. Отже, є то логічне степенування: хитливість, зрадливість, зрада і агентурність. Аж до часів наступних і нам найближчих.

Москвофільство чи інше фільство (їх було кілька в нашій історії) – то є *можливий* напрям нашої *національної* політики, і в цім сенсі був «переяславський» момент москвофільства в політиці Богдана Великого, як москвофільськими були цілі десятиліття національної політики великого Івана Мазепи. Як туркофільство Петра Дорошенка. Як змушене полонофільство Виговського чи – на наших очах – Петлюри. Всі ці приклади – то політика чи тактика.

Але малоросійство – це не політика і навіть не тактика, лише завжди апріорна і тотальна *капітуляція*.

Капітуляція ще *перед боєм*.

Москвофільство (як всяке інше фільство), перепокладає власну, контрольовану волю, отже, теоретично кажучи, може міститись в границях національної чи, тим більше, державної політики, але малоросійство, як яскравий прояв паралічу політичної волі і думки, завжди є поза межами якої-будь раціональної політики – взагалі.

Діячі Центральної Ради малоросами не були. Вони були здебільше тими, що їх окреслюється виразом „свідомі українці" (р. 1918 досить двозначно казали „переконаний українець"). Але майбутній історик не зможе політику Центральної Ради пояснити інакше, як присутністю в ній політичного малоросійства, яким були люди того покоління отруєні: брак найелементарнішого національного інстинкту і параліч політичної волі – були наявні.

З коротеньких спогадів генерала Врангеля, який в імперській гвардії був підлеглим Скоропадського, видно, що гетьман роздумував навіть над історіософією України[3].

Але ці роздуми відбувалися літом р. 1918 – отже, були і спізнені, й абстрактні: історію треба було тоді вже *творити*, владу, якою б обмеженою вона тоді не була, – *здійснювати щохвилини*, бо час був рахований. Гетьман Павло Скоропадський під багатьма оглядами стояв неспівмірно вище від більшості лідерів Центральної Ради, але й він був і сином доби, і ровесником покоління. Якщо не комплекс малоросійства, то напевно «комплекс Гоголя» – тяжів і над ним. Павло Скоропадський залишив нам класичний приклад українського політичного гамлетизму, який, до речі, тісно зв'язаний з традиційним малоросіанством. І в цім була трагедія і Батьківщини, і її нещасливого сина, який на чужині залишився їй вірним аж до смерті.

III

В нормальній, незмалоросійщеній психіці кожного сина свого народу існують своєрідні «умовні рефлекси» національного інстинкту: чорне – біле, добре – зле, вірне – невірне, чисте – нечисте, Боже – диявольське.

В малоросійстві ці рефлекси пригасають і слабнуть, часом аж до повного їх занику. В такім стані сама-но праця інтелекту не помагає, бо буде завжди *спізнена*. Навіть розроблена, зафіксована і по архівах (зазвичай нечитаною) переховувана національно-політична мисль не може винагородити того інстинктовного розуму, що його називаємо часом природним, часом мужицьким, і який тісно зв'язаний з волею і характером. Цього „природженого" розуму не може замінити жодна школа, жоден титул чи диплом. Історичне малоросійство або той розум редукувало до розмірів «мужицької арихметики», або його наркотизувало різними міфами (спільна віра, спільний цар, спільний соціалізм чи брак географічних кордонів), або – просто вижирало, як мікроб вижирає живу тканину організму.

Що ж таке малоросійство? Це також затьмарення, ослаблення і – з часом – заник *історичної пам'яті*. Тому і колишній Петербург, і теперішня Москва, розпоряджаючи з централізованим шкільництвом, таку велику вагу надавали й надають науці *Історії*, яка, в сполученні з відповідно підібраною літературою (а т. зв. російська література є першорядний чинник деморалізації, про що попереджував, але безуспішно, ще Володимир Антонович) – забиває історичну пам'ять української дитини з першим днем вступу її до школи.

Придивімось, що робиться в сучасній совєтській історіографії! Яку до дрібниць продуману програму здеформованої й зденатурованої Історії там розроблено! Бо то – найважливіший відділ лабораторії малоросіанства.

Малоросійство, як показує досвід, одночасно плекається також систематичним впорскуванням комплексу меншовартості («ніколи не мали держави», «темне селянство», «глупий хохол» і т. п.), насмішкуватого відношення до національних вартостей і святощів. Це – систематичне висміювання, анекдотизування й глузування зі звичаїв, обичаїв, обрядів, національної етики, мови, літератури, з ознак національного стилю, реалізації якого ставляться систематичні, планові й терором підперті перешкоди. А коли пісню чи танець висміяти не вдається, тоді їх вульгаризується й примітивізується («пісні народів СССР») так, щоб гопак непомітно переходив в камаринській, а бандура – через різні «капели» – в балалайку чи гармонь. Коли ж в області науки чи мистецтва постає твір українського національного духу вартості бездискусійної і самопереконливої, тоді приходить просто реквізиція чи «соціалізація» і твір проголошується «нашим» («русскім» чи – тепер – «совєтськім»).

Для сучасників Шевченка національність нашого великого математика Михайла Остроградського була річчю очевидною. Сьогодні це «русскій учоний» – вже для цілого світу. Ми знаємо, що один з фундаторів науки про міцність матеріалів та будівельної механіки – Степан Тимошенко – є син нашого народу і найстарший член Наукового товариства ім. Шевченка, але для цілого світу він сьогодні навіть не американець, а просто «русскій», і його, навіть перекладені, підручники в СССР давно вже „націоналізовано" для генія «совєтського народу».

Ось свіжий приклад: видатний наш мистець Олександр Довженко, який в умовинах власної держави виріс би на світового генія, пильнував аж до своєї смерті, щоб в кінці кожного його, Москвою соціалізованого, твору стояло: переклад з української. Але не вспів він склепити очі, як його тестаментарну «Зачаровану Десну» видано було в Москві велетенським накладом по-російському, а одночасно – англійський переклад з зазначенням, що він «совєтський», отже – для «англомовних» народів – «русскій» письменник.

Уявім собі, що диявол помагатиме так само далі – і тоді, за 20–30 літ, Довженко буде так само «русскім», як Тимошенко і Богомолець, як Бортнянський, Боровиковський, Гоголь, Мечников, Куїнджі, Самокиш чи (до речі – з львів'ян) Айвазовський...

Київську Всеукраїнську Академію наук перетворено на провінційну філію московської з публікаціями «на общепонятном». Славна Київська Академія мистецтв обернулася на провінційний «художній» Інститут, а її фундатор – геніальний графік Юрій Нарбут – просто викреслений з історії: його

пам'ять зліквідовано навіть у «всесоюзній» скалі. «Нєт, нє било і бить не может...» Те саме з музикою, оперою. Один з авангардових театрів XX ст. – театр Курбаса-Куліша – знищено до кореня і на його місце привернуто побутовий, фактично малоросійський театр, який, одначе, порівняти не можна з класичним побутовим нашим театром Кропивницького – Карпенка-Карого: театр «на украінском язикє» в УССР опинився на рівні – увічненого ще Винниченком – Гаркуна-Задунайського.

Дуже прикметний недавній випадок з поеткою Ліною Костенко. По виданні тільки двох книжечок поезій – вона опинилася з кляпом в роті. Не з огляду на тематику (про кохання й соловейка така В. Ткаченко воропає собі без перешкод), хоч Л. Костенко мала необережність писати про... море, забувши, що тема моря для українців була заборонена ще в кінці 20-х рр. («ніззя»). Ні, справа була не в тематиці, а в занадто певнім *тоні*, занадто суверенній *інтонації* і занадто яскравій літературній *культурі*, яка – ретроспективно – виявляла рівень 20-х років, неокласиків, Плужника ба й... Яновського, словом – зраджувала *неперервний* процес... А, на біду, – поетка *справжня* та ще й з власним стилем. Це й припечатало її долю. Вона фактично вже задушена, не вспівши навіть заквітнути.

Випадок з Ліною Костенко, може, найяскравіше показує справді сатанинську *чуйність* совєтського апарату малоросизації.

Побіжно відзначені явища дають мірило сучасної совєтської малоросизації нашої культури і показують обсяг продукції всеохоплюючого малоросійства на нашій Батьківщині, де, до речі, вже офіційно не фігурує нарід український, лише від двох десятків літ просто «народ України», отже, не нація, а населення, мешканці, piople, або, як тепер кажуть, *жителі* цієї «республіканської» колонії «совєтського государства».

IV

Тільки на тлі імлисто-хиткого, зрадливо-безформного, невиразно-обопільного і часом просто юдиного малоросійства можна відчути й зрозуміти, чому саме ім'я гетьмана Мазепи прошиває ворога, як жагуча стріла, чому це ім'я змушує тремтіти його, як ту євангельську осику, на якій Юда повісився, чому сама згадка про Мазепу кидає ворога в холодний піт.

Історія наша згадує про річки крові в руйнованім, ґвалтованім і ганьбленім р. 1709 Батурині. Історія подає нам, як московським канчуком було зігнано наших єпископів до глухівського собору, щоб там побілілими зі смертного жаху українськими устами проголосити «Івашці Мазепі» – фундаторові храмів! – блюзнірчу й страшну, істинно диявольську «анатему». Це був прилюдний ґвалт наїзника-варвара, перш за все, над найвищими святощами нації – нашою Церквою, нашою Вірою Благочестивою... І від часів коронованого ката Петра, якого ліпша частина власного народу, з сином-престолонаслідником на чолі, справедливо мала за антихриста, – протягом двох з половиною століть іде різними способами і з різних сторін оббріхування, оплюгавлювання, оганьблювання, викорчовування й викорінювання найменшого сліду Мазепи й мазепинської доби. Ми досі не можемо знайти навіть вірнішого портрету того, хто, напевно, був за життя портретований десятки разів. О, допоки буде Росія Росією і Москва Москвою, навіть історіографічної «реабілітації» Мазепи ніколи не наступить, хоч би сталося ще кільканадцять октябрських чи февральських революцій! Ворог, якого національний інстинкт – при всім варварстві й дикунстві – був, є і буде найбільш живучий і безпомилковий, ворог, який на жодне малоросіянство, протягом століть своєї історії, *ніколи* не хворів, – на пункті Мазепи і мазепинства є тотально-непримиримий.

І має цілковиту рацію. Мазепинство бо й є яскравою протилежністю, яскравим запереченням, нещадним демаскуванням і найрадикальнішим ліком саме на малоросійство. Бо що ж є мазепинство, як не чинна свідомість Нації та інстинктовно зв'язана з тією свідомістю політична й мілітарна *воля* Нацією *бути*? Навіть за ціну Батурина чи Полтави.

В капітальній повісті Б. Антоненка-Давидовича „Смерть" (в ній чомусь тепер почали шукати порнографії, а не проблеми малоросійства, якій вона в цілості присвячена) є яскрава сцена. Окупаційний комісар – політично свідомий українець, отже, змушений грати роль самоотверженого малороса, при ревізуванні сільської школи натрапляє на портрет Мазепи, маскований сусідством портрета Драгоманова. Буря почувань, викликана образом гетьмана, мусить бути з місця згашена, понадто в присутності учителя школи, типового „просвітянина» і „щирого українця», але політичного сліпця, отже – в істоті своїй – натурального малороса. Сцена, розуміється, кінчиться голосним наказом: „В радянській школі не місце одвертій контрреволюції!"

А скільки ж то попотів тероризований III Отдєлєнієм віртуоз віршу Олександр Пушкін, щоб протягом рахованих тижнів виконати замовлену царем „Полтаву" так, щоб в ній героя байронівської поеми, за всіма канонами соціалістичного реалізму, представити „злодеєм", про якого

Немногим, может быть, известно,
Что он не ведает святыни,
Что он не знаєт благостыни,
Что он не любит ничего,
Что кровь готов он лить, как воду,
Что презирает он свободу,
Что нет отчизны для него.

А пригадується, як ці блюзнірчо-страшні й сатанинсько-брехливі рядки за спеціальними інструкціями міністерства освіти мусили учні середніх шкіл царської Росії вивчати обов'язково напам'ять і ще піддитячими устами рецитувати вголос. Як, додамо, ці самі рядки мусить вивчати й рецитувати наша молодь нині в школах т. зв. Радянської України. А написані ж ці рядки були не яким-будь Сурковим чи Еренбурґом, а таки визначним класиком і, можна сказати, Моцартом російської, ним же створеної й розвиненої, літературної мови. Один опис полтавської баталії в поемі Пушкіна вартий десятикратної Сталінської премії!

Так працювала машина малоросійства за царів, зеленцем нищучи й отруюючи українську душу. І працює, може, більш примітивно, але й більш брутально та одверто, тепер – з перспективою «освоєнія цєліни» в Азії і з тінню нагана на стіні.

V

Як єдиним радикальним ліком на хворобу малоросійства є державність, так упадок державності, смерк державницької ідеї і всяка «руїна», від Руїни XVII ст. почавши, були і є тим ґрунтом, на якім малоросійство виростало, квітло і давало плоди.

Сучасну Руїну, як ґрунт під малоросійство, використовує ворог планово, безоглядно і приспішено, бо «время ґарячее». І було непростимою, злочинною наївністю недооцінювати цей факт, або, що гірше, збувати його псевдопатріотичною фразою чи ледачою вірою в автоматизм т. зв. історичного прогресу.

Тут не місце давати якусь дешеву рецептуру. Тим більше, що рецептура та спроваджується зазвичай до того традиційного, спростаченого «просвітянства», з яким боролися нечисленні представники політичної мислі, люди суверенного національного розуму чи живого національного інстинкту – ті, що спромоглися не зважати на диригентську паличку ззовні, а *дерзали*, як писав колись Хвильовий, у тій області самостійно. Напружене *творення Духової Суверенності* – ось рецепт, що був, є і буде найбільш трудний, але й найбільш істотний і всеобіймаючий. Цей рецепт, до речі, виключає – якнайгостріше – імітацію, декламацію, патріотичну позу, барокове «здаватися, а не бути», як і всіляке «погрожування пальцем в чоботі».

Коли ми зупинимося на області національного інстинкту, то, враховуючи всі здобутки науки (з Павловим включно), мусимо признати, що плекання того інстинкту є питанням двох, вельми коштовних чинників: часу і обставин. Це – родина, рамки національного (не етнографічного!) стилю, магія національного обряду, атмосфера національної етики і національної естетики. А в першу чергу – національне поступування й ділання, бо в області чуття – віра без діл мертва є, як каже Святе Письмо.

Коли ж ми зупинимося над областю національного інтелекту, то автоматично приходимо до поняття знання, ц. т. досліду, студій, висновків і сформулювань. Наше-бо знання не має носити характеру абстрактного, а мусить бути направлене, остаточно, на одержання *знаття* – отого, властне, приповідкового знаття, якого так часто бракувало землякам, коли-то, чухаючи потилицю, вони post faktum нарікали: «Якби ж то було знаття!..»

Оце-то знаття і є те місце психіки, де національне чуття – в ідеалі – гармонійно сполучується з національним розумом в їх синтетичний вислід: національну волю. Говоримо: в ідеалі. В дійсності, як вчить нас недавній історичний досвід, ці дві основні психологічні категорії, наслідком малоросійського паралічу (і малоросійського розкладу) давали в області чуття – отаманщину (і махнівщину), а в області розуму – мертвий, отже завжди спізнений формалізм, ялову «принципіальність» (а не творчу засадничість) і ті чи інші «дискусії» в скалі від „високого рівня» аж до Гоголевої повісті про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Ничипоровичем...

Саме усвідомлення собі комплексу малоросійства – було б вже значним кроком вперед, так само, як поставлення діагнозу є початком лікування.

В своїй величезній мистецькій та інтелектуальній творчості саме Микола Гоголь, тепер канонізований «русскій пісатєль» і як би прапор політичного малоросійства, дав неперевершений досі матеріал для студій над розкладом національної психіки і переходом її в стан малоросійського гниття. Життєвий шлях Гоголя і його психіка – українця перелому епох – зробили те, що він, в зударенні з Петербургом, спалахнув був майже революційним націоналізмом (листи до М. Максимовича) і в р. 1836 фактично еміґрував, – наслідком надломлення характеру та данайської «помочі» і недвозначної «опіки» уряду – почав «пропагандово» плутати Русь і Росію. А в т. I «Мертвих душ» несподівано посадив нашу, історичну Русь на московську «тройку» з москалем-«ямщіком».

Так Гоголь фатально (і, певно, несподівано для самого себе) стався фундатором міфу Руси-Россії, а – політично – дав під малоросійство своєрідну, хоч і дуже двозначну «ідеологію». Та тут не місце на розвинення цієї, важливої для проблеми малоросійства, але бічної теми.

Гоголь, син своєї доби і свого душевно вже напівмертвого суспільства, подав його жахливу (в «Мертвих душах») панораму – сміючись, хоч «сміючись крізь сльози». У нього ще півспівчутлива, півпрезирлива поблажливість до пізніх нащадків героїчної Хмельниччини, хоч, одночасно, він, ціле життя працюючи над «Тарасом Бульбою», старається поставити перед мертвими душами сучасників постаті й чини козацької Іліади, в якій брав участь його предок – Остап Гоголь, полковник брацлавський, славний хмельничанин і один з найнезламніших мужів доби Руїни.

Але вже тільки трохи молодший сучасник Гоголя, автор вимовного посланія «М. Гоголю» («ти смієшся, а я плачу») – Шевченко тієї поблажливості не має. Обурення, погорда, презирство, пекучий сарказм: «славних прадідів великих правнуки погані», «раби з кокардою на лобі, лакеї в золотій оздобі», «не заріже батько сина... викохає та й продасть в різницю – москалеві» – це вже портрети закінчених малоросів XIX ст.

Шевченко п е р ш и й вжив це слово, за його часів ще зовсім необразливе (ще у 70–80 рр. його писали з великої букви: «Малоросіяне»), саме як слово ганьби й погорди. «А на Україну не поїду, цур їй, там сама Малоросія», – писав він в однім листі. Так Шевченко поставив діагноз і сформулював національне каліцтво, якому пізніш Іван Франко дав максимально згущений і, фактично, властивий вираз в «На ріках вавилонських»:

І хоч душу манить часом волі приваб,
Але ***кров*** *моя – раб! Але* ***мозок*** *мій – раб.*

Ця формула – належить підкреслити: всеукраїнська і «соборна» – дана була Франком на самім початку нашого століття. Але це не перешкодило віками культивованому рутено-малоросійству відіграти свою фатальну ролю у вирішальному трьохріччі 1917, 1918 і 1919 років, а головне, у болюче-змарнованих *місяцях* весни року 1917.

* * *

Оскільки Франко ніколи не був, сказати б, загальнодоступним і легким до вульгаризації, оскільки Шевченко в короткім часі „потрапивши під стріхи" (побожне бажання Міцкевича), був завжди предметом особливих заходів і турбот Росії, не менш від Мазепи. Від «лівих», як критик В. Бєлінський, і аж до генералів тайної поліції – і «громадськість», і уряд робили все, щоб його спочатку висміяти, а коли це не вдалось, то зденарутувати і – при помочі цензури – зредукувати до „крестьянского поета», співця «селянської недолі» і т. п. В цих заходах свою помічну і не малу роль відограло рідне малоросійство також. Малоросійство-бо було в тій акції – малоросизації Шевченка – заінтересоване безпосередньо.

Як вже згадувалося, комплекс малоросійства є складний і заплутаний. Він – в своїй змінливості – має багато облич і сторін. Він часто є замаскований, особливо в останніх десятиліттях, коли, буваючи знаряддям в чужих руках, він зазвичай маскується гопако-шароварництвом, відповідно спростаченою мовою («поддєлуєця под мужицький разговор», як каже один з персонажів Винниченка), ховається за лжепатріотичною віршографією й етнографічною патріотикою взагалі. Довгі десятиліття малоросійство, при допомозі чужої поліції, "пристосовувало» Шевченка. І не без успіху. Лідер воюючого київського малоросійства, славнозвісний Васілій Віталієвіч Шульґін – не без гордості стверджував ще перед р. 1917, що існує, мовляв, *два* Шевченки: „наш", як він казав – «богданівський», і «їх» – мазепинський. Термінологія, як бачимо, досить довільна, але тим більш характеристична.

Так. За царів малороси препарували („закобзарювали") Шевченка досить наполегливо, але й досить «кустарно», в порівнянні з тією індустріалізованою препарацію, що її доконано протягом сорока літ в УССР. Знечулювалося у читача саму шевченківську емоцію, самий інстинкт шевченківства для того, щоб – у відповідний момент – вирізати Шевченка з національної психіки майже хірургічним способом. А якщо й ні, то, принаймні, зробити з Шевченка провансальського Ф. Містраля або шкотського Р. Бернса. Наскільки не можна легковажити цієї акції малоросизації Шевченка, свідчить один епізод з порівняно недавнього минулого.

Покійний Максим Славинський, приятель Лесі Українки, довголітній співредактор західницького петербурзького місячника „Вестник Европи" і наш дипломат в часах державності, десь в середині 20-х рр. щиро признався був у розмові, що страшне пророцтво Шевченка

Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять, –

було для нього довший час незрозуміле. Що то значить «присплять»? І чому «збудять в огні»? І чому «окраденую»? Як це можна «окрасти» цілу країну, цілий народ? Славинський згадував, як він (та й не він один) ту «неясну» шевченківську строфу клав на карб «слабої оброблености вірша», «малої освіти», мовляв, «самоука» і тому подібних інтелігентських забобонів здрагоманізованого й звинниченкізованого покоління. І аж, як казав він, ось тепер, по всім, що було протягом 1917–20 рр., він зрозумів, яке прозріння і яка осторога містилася в тій „неясній» і «необробленій» строфі.

Цей епізод згадався, щоб додати ще одне визначення малоросійства: воно є еквівалентом нашої *окраденості*.

У сорок першу річницю
проголошення державності

---

1) Це історично-спізнене слово тепер все частіше пускають в обіг керівники т. зв. російської еміграції, як би попереджаючи, поки що масковані совєтською термінологією, інтенції керівників совєтської імперії. Історично – це слово мало свій сенс в заранні імперії, в часах Петра I й Катерини II, і в тім сенсі – імперсько-державнім, а не національнім – вживалося протягом XVIII ст. Допіру в столітті XIX урядові чинники безуспішно намагаються надати йому сенс етнічно-національний, згодом остаточно перейшовши до явного фальсифікату: «русскій». (Тут і далі примітки Є. Маланюка).

2) Замордування першого президента відновленої Польщі – Ґабрієля Нарутовича (інженера-гідравліка і славного швейцарського професора) – допіру тепер частина польського суспільства починає собі належно усвідомлювати. Убійник – Еліґіуш Нєвядомський, людина релігійна, маляр, абсольвент, щоправда, Петербурзької Академії мистецтв, – доконав цього з мотивів патріотичних, як партійний ендек (націонал-демократ).

Пілсудський, з властивою йому інтуїцією, досить точно визначив був тоді ж, що то була «куля зі Сходу».

3) Подаю, на жаль, з пам'яті такий діалог:
Врангель: Чи Україна – це поважно?
Гетьман: Цілком. Я от лише думаю, з ким їй бути: зі Сходом чи Заходом.
Цей епізод, поданий людиною честі і шведським бароном з походження, до речі, спростовує знане «свідоцтво» ген. Денікіна, що гетьман, мовляв, «своєчасно склав би Україну до стіп царя» і тому подібні «запобігавчі» інсинуації.

НЕСКОРЕНІ

Газета «Нація і держава» у минулому числі опублікувала статтю «Українкою я народилася» – про Ярославу Мельничук – Полюгу, Сяйцю, постать яскраву і непересічну, як і всі вихідці із цієї родини. Нагадаємо, що її брат Любомир Полюга належав до складу підпільної групи, яка забезпечувала охорону штаб-квартири Головного командира УПА Романа Шухевича. Поранений, 1948 року Любомир опинився в руках енкаведистів, відтак у ГУЛАГу. Через совєтські концтабори пройшли і батьки – Іванна та Іван Полюги.

В основі газетної публікації – книга спогадів «Репресована юність», у якій пані Ярослава розповідає про борців за волю України в лавах ОУН і УПА, випробування, через які пройшли, але не скорилися подвижники святої справи визволення України, риси характеру яких сформувала насамперед сім'я. Тож поступитися честю і гідністю вони не могли за жодних обставин, оскільки вкрили б себе кінецьсвітньою ганьбою, яка страшніша від смерті.

У своїй книзі пані Ярослава розповідає про атмосферу взаємоповаги та любові, що панувала в отчому домі, пише про батьків. Тато – «вольовий, завжди привітний і радий допомогти людям у біді… великий патріот України». Мама – «найкраща і найдорожча людина на землі, завжди усміхнена, привітна, гостинна, лагідної вдачі, гарно співала…». Читаючи ці спомини, звісно, збагнеш, що саме в родині, де панувала висока духовність, батьки могли прищепити своїм дітям ген шляхетності та лицарства.

Один із розділів «Репресованої юності» пані Ярослава присвячує найдорожчій людині: він так і називається – «Спогади про мамцю». Ці спогади пронизливо болючі, наповнені стражданнями, і водночас вони бринять світлою радістю, бо пронизані любов'ю до Матері. А вона, ця високодостойна та шляхетна жінка, Іванна Полюга, яка пережила нелюдські муки на тортурах у вишколеного звіра-московита і не зламалася, не пустила в душу злоби, мабуть, заслуговує бути прилученою до лику святих. Безмежна любов до Бога і України дарує людині безсмертя духу.

Як і обіцяли, нижче публікуємо фрагмент із книги Ярослави Мельничук – Полюги «Репресована юність».

Марія БАЗЕЛЮК

СПОГАДИ ПРО МАМЦЮ

Ярослава МЕЛЬНИЧУК-ПОЛЮГА

Після звільнення по інвалідності з тайшетських концтаборів мамця приїхала до мене в Іркутськ. Я тоді вчилася на шостому курсі медінституту. За вісім років нашої розлуки ми не могли натішитися собою, наговоритися. Часто вечорами сиділи на березі Ангари і розповідали про пережите.

У розповіді про дитинство я згадувала про те, як мамця в Рідній Школі ім. кн. Льва працювала режисером дитячих імпрез. У 1920 році з Галичини дідусь з усією родиною виїхав на Велику Україну. Зупинилися в Харкові, де на той час з Галичини приїхали сім'ї для розбудови Української держави. Мамця вчилася в гімназії, одночасно в театральній студії під керівництвом Леся Курбаса, який був чудовим актором, режисером, педагогом і ученим. Усі хлопці і дівчата, що прийшли вступати до студії "Молодого театру", були прихильниками його акторського хисту, більше того, були закоханими в Курбаса-актора, ерудованого театрознавця, історика, філософа. Він мав великий вплив на своїх вихованців.

Мамця під керівництвом Леся Курбаса у виставі "Затоплений дзвін" грала головну роль Мавка. Гра була високо оцінена театралами.

У Харкові зупинилося багато сімей з Галичини, нашої інтелігенції. Там вона познайомилася з Володимиром Гжицьким. Був частим гостем дому, симпатичним і цікавим у своїх розповідях. Народився у сім'ї сільського вчителя поблизу Теребовлі. Воюючи в рядах УГА, потрапив у 1919 році в полон, звідки втік. Переїхав на Велику Україну. В 1922–1926 роках вчився у Харківському інституті рільництва. На студіях почав писати, належав до літературних організацій "Плуг", "Західна Україна". Його роман "Чорне озеро" офіційна критика розгромила за показ російського колоніалізму. Наприкінці 1933 року його заарештували.

У Харкові доброю товаришкою мамці була Христя Алчевська. Запам'яталася як дуже проста і знаюча, кришталево чиста, безкомпромісна, принципова, людина енциклопедичних знань, непересічних здібностей і глибокого розуму. Спілкування з цими сім'ями було дуже цікаве.

Після задушливої весни 1921 року насувався голод. Описати правдиві жахливі роки голодомору-геноциду може лише той, хто сам був очевидцем і бачив цю масову трагедію. В одній напівзруйнованій хатині, по сусідству з батьками, жила циганська сім'я. Обідрані нещасні діти, бігали по подвір'ї. Мати циганка ходила поміж людей і ворожила, а батько направляв людям старі горшки, кастрюлі. Жили убого. Діти постійно брудні, обідрані, ходили з простягнутою рукою, випрошували у перехожих милостиню. Наближався голод 1921 р. На вулицях м. Харкова біля стін будинків, парканів, сиділи або напівлежали люди різного віку, діти і зі стогоном на вустах, з мольбою допомогти шматком хліба. Діти – з великими животами, запухлим обличчям, обтягнутий шкірою скелет, що міг от-от розсипатися, з глибоко запалими й не подитячому сумними очима. Аж страшно було дивитися на ні в чому невинних, страждаючих від голоду, людей. Дійшло до того, що люди вмирали цілими сім'ями. Мамця звернула увагу як жінка несла загорнуту в старий домотканий ліжник мертву дитину, малесенькі босі ніжки якої висунулися назовні, хиталися в такт маминої ходьби, немов живі. Мамця, вражена надзвичайним видовищем, перехрестилася і довго йшла мовчки, не знаючи, чим і як утішити нещасну матір. Батьки зауважили, що довший час циганські діти не граються на подвір'ї, не чути їх крику, лементу. Побачили страшне запустіння, довкола хати купи різного мотлоху. Лякали розбиті вікна, розчинені навстіж двері. Коли ввійшли в приміщення, в ніздрі вдарив трупний сморід. Циганка лежала горілиць на підлозі, неподалік ліжка. Двоє малих хлопчат на ліжку, а дворічна дитина на лаві. Померли вони, звичайно, давніше, бо роздуті трупи почали розкладатися. На обличчі циганки зелено-сині плями, ноги товсті, немов колоди, вкриті водяними струпами, по них лазили жирні зелені мухи. Широко розкриті очі і рот покійної наганяли жах, що годі було витримати. В 1921 році голод на Великій Україні тільки починався, а найбільше припав на 1933 р. Це було найстрашніше винищення українського народу, якого не знав світ. Почалися арешти інтелігенції. Щоб уникнути більшовицьких репресій, дідусь зі своєю сім'єю щасливо повернувся в Галичину. Незабаром мамця вступила на навчання до Таємного українського університету у Львові.

У 1948 році була заарештована. Привели мамцю до тюрми. З брязкотом зачинилися двері. Черговий забрав речі у "конторку", а саму направив у "баню", а відтак у камеру-одиночку. Була вона у сирому підвалі, розміром 2х2 м з цементованою долівкою. В камері пусто, неприємне вологе плісняве повітря дражнило ніздрі.

З перших днів ув'язнення почалися безсонні ночі, допити-слідства, знущання. Вони відбувалися вдень і вночі. Слідчим у мамці був відомий кат тюрми Жаринов. Виглядав мов божевільний. Очі, як у хижого звіра, волосся постійно розкудлане, при розмові бризки слини летіли в різні боки. Фізично здоровий. Свою силу застосовував на в'язнях. Кожне його слідство супроводжувалося фізичною розправою. Свою ґумову палицю він раз по раз використовував. Спершу бив по кістках ноги, в коліно, відтак по голові, плечах, обличчі. Бив немилосердно, входив в азарт. Знущався до того часу, доки жертва не падала на землю непритомна. Для того, щоб привести її до тями, відливав водою. Понівечена, вона лежала серед кімнати в калюжі води. Після того, як приходила до тями, знову бив. Слідство з тортурами відбувалося цілу ніч. Над ранком чергові притягали до камери на одну-дві години. Відтак знову допити, які супроводжувалися фізичною розправою. Коли відчував утому, на поміч запрошував товаришів, таких, як він. Ті по черзі били.

На третю добу катування мамця повністю знепритомніла, очі налилися кров'ю, важко дихала. При повному безсиллі втратила свідомість, усе тіло в синцях, чорне від побоїв, опухла, коли не могла відповідати на запитання, копав чоботами у живіт. Це був один із прийомів, які практикували слідчі, щоб привести людину до тями. Наступної доби кат встромив свою "лапу" у волосся на голові і ритмічними ударами бив головою об стіну до непритомності. Примушував також стояти в куті кабінету протягом півтори доби без дозволу піти в туалет, без права рухатися. Поставив чергового, щоб не змінила положення. Було жахливе відчуття, тіло набрякло, стало, мов олово, ноги попухли, випирали з мештів, у голові шум, очі налилися слізьми.

На світлині Іванна та Іван ПОЛЮГИ. Львів, 1973 рік

Після цих тортур перевели з камери-одиночки в камеру, де були підключені мотори, які створювали дикі звуки плюскоту води, реву звірів, хрюкання свині, а також звуки "різнокаліберного" тембру. За стіною камери чути було крики божевільних, які раз по раз скандували одні і ті ж фрази, поводилися дуже неспокійно. До залізних дверей камери щохвилини підходив наглядач і залізним предметом ударяв по них. Тільки молитви рятували від тих жахів. Просила Бога дати сили витримати ті тортури і залишитися при повному розумі. На слідстві поводилася спокійно, але були хвилини отупіння і щоб дати відповіді на попередні зізнання, кусала пальці рук до болю. Після "камери звуків" перевели в сусідню, теж одиночку, де з софіту ритмічно падали краплі води. Заховатися від них не було де. Мокра, перемерзла, очікувала нових знущань. Наступні допити велися із застосуванням бійки. Таким чином примушували мамцю признатися, що в нашому помешканні збиралися члени проводу УПА, що хата була зв'язковою. Вимагали видати всіх членів, розповісти про співучасть.

Після чергового слідства завели в камеру, у якій було безліч тарганів. Повзаючи по підлозі посеред камери, вони безцеремонно кусали. Панчохи виїли до нитки.

Після двотижневих тортур була одноденна перерва. Жаринов розмовляв спокійно, без фізичної розправи, лайки. Попередив, щоб мамця привела себе в порядок для розмови з високопоставленою особою, якою був генерал КГБ. Розмова відбулася у великій сонячній кімнаті, при столі, застеленому білою скатертиною. Три заґратовані вікна виходили на подвір'я. На столі різноманітна їжа, напої. Генерал ввічливо випитував про всю сім'ю, родинне життя. Запропонував мамці співпрацю з КГБ, обіцяючи випустити на волю також татка, сина, дітям дати можливість закінчити інститут, повернути помешкання з усім добром. Від усіх "благ" мамця відмовилася, до їжі не доторкалася.

Наступне слідство велося за задуманим сценарієм. Гримнув мамцю об підлогу і місив черевиками. Була поза межами болю. У скронях бринів дзвін.

Так тягнулися 25 жахливих днів. Після камери-одиночки перевели у загальну камеру. В камері в'язнів було понад 60. Зрештою, хто міг порахувати, коли всі стояли, тісно заплішені, як оселедці в бочці. Всі варилися в густій задушливій спекоті. Ціла камера – від підлоги до стелі, – немов кам'яна чаша, була налита потом, що спливав з в'язнів брудними потоками. Жінки стояли мокрі, задихаючись від смороду і нестачі повітря. Чорніло в очах. Через вікно чувся гуркіт мотора, який приглушував крики, зойки катованих в'язнів.

В пізню годину в 116 камеру кинули знівечене почорніле тіло, прикрите шматками порваної одежі з засохлою кров'ю, з обірваним волоссям на голові. То була стара жінка – мама Василя Кука, яка по-геройськи переносила тортури.

Більшовицькі тюрми – це пекло на землі, а їхні працівники–слуги диявола.

Доля кожної ув'язненої по-різному склалася, але спільне горе об'єднало їх. Одні плакали за своїми малими безпомічними діточками, які зосталися одні, другі журилися своїми родинами, оплакували загиблих, інші – над своїм особистим горем, були й такі, котрі сміялися і кепкували зі своїх слідчих, копіювали їх, приходячи зі слідства, влаштовували різні інсценізовані сцени. Студентка університету Віра настільки вміло відтворювала образ слідчого, що вся камера сміялася до сліз. Часто мамця згадувала жінку-селянку, яка втратила двох синів. Мужньо поводилася, ніколи не нарікала на свою долю. Незважаючи на похилий вік, страждання, поводилась, як героїня, та й ще підбадьорювала інших.

Після шестимісячного перебування у тюрмі на Лонцького Іванну Полюгу засудили "ОСО" за ст. 54–1а на 25 років концтаборів посиленого режиму.

В дорозі до Іркутська була два тижні. Везли у телятному вагоні. Голод, холод і воші були постійними супутниками. Ешелон з тюремниками в Іркутську затримали на два дні. Відразу відправили в Тайшет.

Великий концтабір, у якому було кільканадцять тисяч в'язнів, переважно політичних. У ньому каторжниць розподіляли по околичних таборах. Кожен мав свої номери. Більшість розташовувалась серед просторів тайги, а частина – вздовж залізничної колії.

Табір № 39 – перший, у якому була мамця, новозбудований. Багато бараків недобудованих, не мало дверей, вікон, нарів. Новоприбулі змушені були на тріскучому морозі пиляти дерева, заготовляти матеріали для будівництва. Політв'язнів привезли багато, а місця не вистачало. В одному бараці було понад 200 чоловік. Лежали майже одна на одній, на двоповерхових нарах. Здебільшого вся робота

проходила в лісі. Першого місяця праці в тайзі загинуло троє жінок. 20-річна дівчина Марічка лежала на нарах недалеко від мамці. Її за руки мертву притягнули до бараку: придавило дерево. Ця жахлива картина довго стояла перед очима. Харч був одноманітний. При виконанні норми давали 500 г хліба, 0,5 л теплої солом'яножовтої води, на обід неочищену вівсяну кашу з лупою (нею годували коней). На роботу ходили під конвоєм. Першу зиму, весну, літо працювали в лісі. Навесні і влітку дошкуляла мошка, яка кусала в усі відкриті частини тіла. Після укусів тіло пекло, набрякало. Серед в'язнів були монахині (які працювали біля церков). Вони відмовлялися від роботи. За це їх заковували в кайдани, прив'язували до дерева, біля якого мали стояти протягом дня. Сонце пекло немилосердно, мошка тяла нестерпно. Опухлі, поверталися в бараки. Дуже жорстоко конвоїри ставилися до каторжниць і нагадували: "Крок вправо, крок вліво, стріляю без попередження". Був випадок, коли одна із жінок отримала від сім'ї довгожданого листа і, йдучи дорогою, читала. Вітер підхопив листа і поніс кілька кроків убік. Вона кинулася за ним і тут же була вбита. Конвоїр на розводі дістав подяку. Чимало невинних жертв полягло від кулі супостата.

В літню пору люди працювали на сільськогосподарських роботах, незважаючи на дощ, спеку. В поле йшли по 6–8 км в один бік. Норми були високі, виконати їх було неможливо. Інколи для більшої прикрості конвоїри давали наказ "ложись", і в'язні, хто де стояв, мусили лягати в калюжу, болото, воду. При порушенні наказу очікувала смерть.

Восени в'язнів залишали ночувати в корівниках, спали вони на мокрій соломі. Годували відходами з ярини.

Частина каторжників працювала на каменоломнях. Камінні кар'єри були далеко в тайзі, займали великі простори. Працювали важко, залізними лопатами розбивали міцне, мов граніт, каміння носили його дерев'яними ношами, навантажували на машини. Лунав стукіт молотів, шматки каменю розліталися у різні боки, не одного каторжника поранило.

Важко було працювати на будівництві залізничної колії. Будували дорогу по коліна в багні, ноги грузли, відривалися підошви.

Весь табір відправили поїздом до останньої зупинки в бік Комсомольська. 20 кілометрів йшли пішки, знесилені, підтримуючи одна одну. В'язнів помістили у брудні бараки, в яких колись жили рецидивісти. Де-не-де на нарах були сліди засохлої крові, відтята кисть, відрізані пальці. Інвентарем для праці були сокира, кайло, лопата, тачки. Зрізували ліс, очищували і викорчовували пні, тачками возили землю, утрамбовували її. На роботу йшли по 12 км зі всіма інструментами, які несли на плечах, дерев'яні тачки тягли за собою. Йшли доріжкою, одна за одною, підганяли одна одну, спотикалися. Такою доріжкою йшла мамця, а позаду неї колишня артистка ленінградського театру. Вона незручно замахнулася лопатою і поранила мамцю в голову. Від удару вона знепритомніла, а шрам (рубець) залишився на все життя.

Умови праці були настільки важкі, що в'язні гинули, як мухи. Довозу хліба, м'яса, цукру не було. Годували тільки вівсом. Упродовж чотирьох місяців затримали передачі і кореспонденцію. Зв'язок зі світом був повністю перерваний для недопущення інформації про будівництво залізничної колії в'язнями.

Був випадок, коли в табір привезли несвіже м'ясо, його вимочували в марганці, після чого в'язні захворіли, було кілька смертельних випадків. Чотири дні каторжники не працювали. Багато з них втратили здоров'я. З роботи поверталися втомлені, взаємно допомагали, підтримуючи одна одну.

В день, коли до табору залишалося три кілометри, від конвою пролунав наказ "повертатися в тайгу на гасіння вогню". Перед очима стояла чорна завіса диму, червоні язики вогню захопили великий простір лісу. Навкруги все горіло – трава, корчі, дерева. Здавалося, що земля палає під ногами. Конвоїри направляли жінок у вогонь, самі стояли осторонь. Хто не міг копати рови, – стріляли. Багато в'язнів отримали опіки. На допомогу направили в'язнів з інших бараків. Тайга горіла протягом доби.

Для випробовування новозбудованої колії направили в'язнів. На четвертому кілометрі поїзд пішов під укіс. Вагони з людьми перекинулися. У цьому поїзді їхала мамця. Отямилася в лікарні завдяки друзям по недолі, які на руках винесли її з вагону. В лікарняному бараці на нарах поруч з мамцею лежала дівчинка Шура, якій під час залізничної катастрофи ампутували руку і ногу.

Протягом двох місяців мамця була в інвалідній бригаді, знесилена, з дистрофією, погано бачила, чула, виглядала як 80-річна бабуся. Для зміцнення здоров'я мамцю направили працювати посудомийкою на кухню.

Увечері на лаву підсіла сусідка по нарах і поділилася почутим від конвоїв: у табір мають привезти бандитів, які будуть знущатися над політв'язнями. Під час розмови відхилили двері камери, щоб хтось не підслухав розмову, зауважили незліченну кількість щурів, котрі на стук дверей і присутність людей не реагували.

Працю на слюді відбували в осібних бараках, за довгим столом, щопівметра над робочим місцем горіла лампочка. Ув'язнені ножем подрібнювали плиту слюди на дуже дрібненькі, тонші від булки пластинки. Від засвіченої лампочки слюда блищала і до болю іскри відбивалася в очах, крушилася і ламалася. Цими порошинками без респіраторів дихали в'язні. Відтак хворіли на легені, туберкульозом, пневмосклерозом, силікозом. Багато ув'язнених від легеневих кровотеч померло.

Слюду доставляли поїздом, і в'язні по 20 кг на плечах несли тайгою до табору. Працювали по 12 годин, чергуючи день і ніч. За ці години треба було роздробити 900 г слюди. Таку норму виробити було неможливо, тому пайок хліба зменшували.

В наш табір прибуло багато жінок. Як виявилось, їх привезли з Норильська. Більшість з них були важкохворі, поранені, з порушеною психікою. Розповідали, як почалася кривава вакханалія. У Норильську каторжники добували вугілля і руду, будували місто, працювали на будівництві гіганта кольорової металургії. З тих країв політв'язнів не вивозили на Велику землю, а залишали на вічне поселення. Після смерті "батька народів" адміністрація якоюсь мірою втратила запал, і це використали в'язні. Причиною вибуху стало вбивство молодого в'язня Ковальчука. Праця в Норильську зупинилася, тобто 40 тис. в'язнів відмовилися від роботи. Після 14-денного страйку московською комісією на чолі з генералом Сіровим були проведені переговори для задоволення деяких вимог в'язнів, які не були виконані. Вдруге каторжна зона страйкувала під гаслом "Воля або смерть". Знову зупинилося економічне життя у Норильську. Відтак у п'яту зону ввели війська, застосували зброю, танки. Автоматами було вбито багато в'язнів і понад 300 поранено. Близько тисячі в'язнів відправили в різні табори. Серед новоприбулих до табору поступила колишня студентка мединституту член ОУН Галина Козубська, дружина члена ОУН Ігора Шубського, керівника похідних груп, котрий 1941 року загинув у Радехівському районі Львівщини. Залишилася вдова з дев'ятимісячною донею Оксаною. 1948 р. Галина Шубська була заарештована й засуджена на 25 років. Привезли п. Галину в досить поганому стані здоров'я – депресії. Вона дуже тужила за своєю малою одинокою донечкою Оксаною.

На нарах мамця прилаштувала п. Галину біля себе (попросила дівчат трішки посунутися) і старалася підтримати її духом, помаленьку вона вивела її з того тяжкого стану.

За два тижні до смерті мамці, п. Шубська зайшла провідати хвору і подякувати за підтримку в таких прикрих хвилинах життя.

1 липня 1953 року... Цей день кривавого розстрілу в Норильську назавжди увійшов в історію руху опору політв'язнів ГУЛАГу.

В Хабаровську на спецпереселенні були дві мої тітки Іванна і Ніза зі своїми дітьми. Обидві важко працювали на цегельному заводі, розвантажували вагони з цеглою. В тітки Іванки найстарший син Івась, 12 років, разом з мамою вночі ходив на роботу. Не раз у черзі вистоював за хлібом, і коли мама захворіла, працював за неї. Троє малих дітей (серед них немовля) залишалися в бараку самі. Друга тітка Ніза працювала одна. Тачками возила глину, вантажила вагони, працювала на будові. Важко заробляла на хліб. Дві її доні Галюся і Зірця ходили до школи. Зароблених грошей не вистачало на життя. Усі речі, які привезла зі собою, продала. Нарешті, свій золотий годинник виміняла на хліб, бо голодні діти плакали.

Щоб полегшити життя тітці Іванці, ми з мамцею запросили до себе її доню Дарусю. Усі троє мешкали в кімнатці дев'ять метрів. Через рік в Іркутськ на наше запрошення приїхала тітка Іванка з дітьми. Спали покотом на підлозі. Жили дружно. Ми допомагали їм як могли. За деякий час вони дістали кімнату. Івась і Дарця влаштувалися на роботу і ходили до школи. Івась працював трактористом, Дарця – у бухгалтерії. До приїзду їх ми заготували картоплю, в позичену бочку ножем пошаткували капусту, купили вугілля. Одночасно просив допомоги син вуйка Славка Павло. Він теж був на висилці і тяжко працював на лісоповалі в тайзі, а влітку на сплаві дерева. Дуже хотів приїхати в Іркутськ. Для цього потрібна була довідка з будь-якого навчального закладу з викликом на навчання. Така довідка мала бути підставою для його виїзду. Документ підробила спецпереселенка литовка Ізольда, секретар училища, де я у той час працювала фельдшером. Через кілька місяців в Іркутськ приїхав Павло. Після восьмирічного перебування в таборі посиленого режиму до сім'ї в Іркутськ приїхав вуйко Антін (чоловік тітки Іванки). Наймолодший син Антось зовсім не знав свого батька. Усі інші діти його не впізнали. І коли з'явився на порозі, покликали мамцю. При зустрічі з вуйком тета на короткий час втратила мову.

До державних екзаменів готувалася разом з Розою. Результати були відмінні. Не було у мене більшої радості у житті, коли вручили мені диплом лікаря (який дістався дорогою ціною).

Упродовж двох місяців чекала відповіді з комендатури на заяву, яку подала на дозвіл виїзду до Львова терміном на один місяць. Мотивувала це тим, що маю нареченого і буду виходити заміж, відтак повернуся назад, бо маю скерування на роботу в Іркутську область.

До того часу я листувалася зі своїм старим другом Ромком (сином академіка Крип'якевича), який надсилав мені медичну літературу, а також позичив гроші на дорогу до Львова. Листувалася також зі мною товаришка з інституту Оксана Мельничук. Вона мала рідного брата Володимира, який вчився у Ленінградському інституті залізничного транспорту. Запросила мене до себе в гості.

Найчастіше писав до мене Микола Василенко, друг брата Любка. Після звільнення з концтабору Інти хотів приїхати до мене в Іркутськ. Під вечір я з Розою поверталася з консультації по терапії. На вулиці причепилася циганка, яка безплатно запропонувала поворожити. Сказала, що завтра дістану листа від хлопця і за нього вийду заміж. Листувалася з трьома, та серйозно про жодного не думала. Увечері лягла спати, але слова циганки не давали спокою. Думала, від кого буде лист.

Довгожданий дозвіл з комендатури КГБ на виїзд до Львова дістала. У Львові не була з часу своїх восьми найкращих юнацьких років. Разом з дозволом дали маршрутний лист, у якому було чітко вказано маршрут, при цьому не дозволялося самовільно його змінювати, не вільно було також зупинятися на станціях. При порушенні – 25 років тюрми. У Львові відразу мала відмітитися у комендатурі.

До вагону мене відпроваджували товаришка з інституту Роза, тета Іванка з родиною, Павло та знайомі. Серед них була одна священича родина Романюків, з якою дуже заприятелювалася. Часто повертаючись з інституту, була дуже голодна, тоді заходила до них, провідувала. Обов'язково годували пенцаковою зупою, найчастіше з хлібом. Біля вагону було про що згадати і про зупу не забули.

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ

ЯК КОЗАКИ ВЩЕНТ МОСКОВИТІВ РОЗБИЛИ

Відзначення 357-ої річниці перемоги українського війська в битві під Конотопом

8–10 липня в Конотопі, Шаповалівці та Соснівці відбувалися урочистості, присвячені славній перемозі українського війська під проводом гетьмана Виговського над московськими окупантами.

Численна делегація українських патріотичних сил, серед яких активісти Спілки Офіцерів України, Української партії, КУНу, НРУ, ОУН, ВО «Просвіта» та «Соловецького Братства» відвідали село Шаповалівку, що під Конотопом. Саме під цим селом та сусідньою Соснівкою в 1659 році відбулась знаменита Конотопська Битва, в якій українські козаки під проводом видатного Гетьмана України Івана Виговського при допомозі кінноти союзників – кримських татар вщент розбили добірне багатотисячне військо московських окупантів.

На мітингу біля пам'ятника героям-звитяжцям, що перед Шаповалівкою, представники Сумщини, Конотопщини, всеукраїнських та кримськотатарських політичних і громадських організацій, які прибули на святкування, наголосили на необхідності збереження й поширення пам'яті про славну перемогу українського війська над окупантами України. Це необхідно для виховання юнацтва на прикладах справжнього патріотизму, плекання готовності захищати незалежність України від московських окупантів, які нав'язують нам «русский мир». Промовці не тільки нагадали про події переможної для України битви, а й прив'язали до давніх подій драматичну війну з новітніми московськими загарбниками та їх посібниками на Донеччині. Вони побажали нашим воїнам такої ж славної перемоги, яку отримали в далекому 1959 році їхні предки під Конотопом.

На підтвердження народного прислів'я: «Козацького роду нема переводу!» у самій Шаповалівці, біля пам'ятника славному гетьману відбулася посвята в козаки молодого поповнення з військово-патріотичних об'єднань. У музеї Шаповалівки учасники святкувань змогли ознайомитись з оновленою виставкою, присвяченою гетьману Іванові Виговському та козацькому війську, а в Соснівці побувати на місцях боїв та біля курганів, де покояться тіла полеглих за свободу України козаків. На сцені, неподалік від пам'ятника гетьману, відбувалися святкові заходи, на яких натхненно виступали митці з числа сучасних автентичних колективів.

Делегація громадських організацій з Києва, очолювана заступником голови СОУ Євгеном Лупаковим, по дорозі з Конотопу відвідала також відновлені за часів президентства Віктора Ющенка старожитності гетьманської столиці в Батурині та вшанувала пам'ять захисників Батуринської фортеці.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

(Продовження теми на стор. 14.)

Наталка ПРУДКА

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ

ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ДО ОПАНУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

На початку 2017 року уряд обіцяє запустити Фонд енергоефективності, ключовим завданням якого стане трансформація державних субсидій на комуналку в інвестиції на енергоефективність житлового фонду України. Кожен українець зможе інвестувати в модернізацію свого житла частину субсидій, а також взяти *пільговий* кредит, низькі відсотки якому обіцяють забезпечити іноземні донори за рахунок грантів.

В результаті простий українець в рази зменшить платежі за комунальні послуги, а модернізований дім стане не лише теплішим, комфортнішим і безпечнішим для проживання, а й більш дорогим. В країні створять сотні тисяч додаткових робочих місць. Так в ідеалі виглядає задекларована до запровадження загальноукраїнська система створення енергоефективності житла, детально описана в проекті Концепції Фонду енергоефективності, розробленої спільно з експертами Євросоюзу.

Але щоб все було саме так, надзвичайно важливо налагодити суворий контроль за використанням коштів Фонду, інакше він стане потужним джерелом для вимивання грошей з бюджету на користь спритних ділків – про створені для цього передумови трохи пізніше. «Потрібно створити ефективну систему, щоб люди могли нею зручно користуватися – прозорою і не корупційною. Можна залучити в Україну десятки мільярдів, тому що в світі є багато вільних ресурсів, які можна інвестувати в енергоефективність», – запевняє прем'єр Володимир Гройсман.

«Думаю, наступного року у Фонді можна акумулювати 20 мільярдів гривень, які будуть реінвестовані в енергоефективність. І це лише початок», – вважає Гройсман, презентуючи Фонд на Форумі з енергоефективності`16, де зібралося близько тисячі учасників, серед яких – потенційні донори Фонду з європейських структур.

Уряд обіцяє зробити Фонд довгостроковим інвестором модернізації вкрай зношеного житлового фонду України. Внеском простих споживачів стануть монетизовані субсидії, обсяг яких напряму залежить від того, чи відбудеться повна монетизація, чи буде лише монетизація зекономлених залишків. Але схоже, що (http://glavcom.ua/-publications/rozkrivayte-gamanci-chomu-vlada-tak-bojitsya-vidavati-subsidiji-grishmi-360160.html) влада не поспішає з повною монетизацією, намагаючись продовжити дію газових взаємозаліків, бартерів та клірингів, використання яких спритним ділкам приносить надзвичайно високі прибутки.

«Переведення залишку субсидій в монетизований режим дозволить кожній родині, яка зекономить на субсидії, скористатися впровадженням енергоефективних заходів. Це ті проекти, які дозволять вдвічі чи втричі зекономити на енергоносіях. Випробувані проекти свідчать: після модернізації будинків споживання теплової енергії зменшилося на 73 відсотки», – повідомив віце-прем'єр – міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Геннадій Зубко, наголосивши, що вже сьогодні люди можуть звертатися до трьох українських банків, що працюють за програмою «теплих» кредитів.

«ТЕПЛИМИ» КРЕДИТАМИ ВЖЕ СКОРИСТАЛИСЯ 160 ТИСЯЧ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Передвісником запровадженням Фонду стала (http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymka-energozabespechenya) розпочата в 2015 році державна програма «теплих» кредитів – її виконання координує Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження (ДАЕЕ). Програма спрямована на зменшення споживання тепла в житлових будинках – вона передбачає компенсацію частини кредиту на обладнання та матеріали.

В програмі задіяні Укрексімбанк, Ощадбанк та Укргазбанк, але вони беруть захмарні відсотки за кредити – 25 плюс 3 відсотки за обслуговування. Після запуску вищезгаданого Фонду, за рахунок іноземних грантів відсотки обіцяють знизити в рази – до середньоєвропейського рівня.

Суть програми з утеплення житла в тому, що держава відшкодовує споживачам частину кредиту на закупівлю енергоефективного обладнання та матеріалів – від 20 до 70%. В середньому розмір кредиту – 20 тис. грн (для ОСББ – 110 тис. грн). У державному бюджеті на цей рік передбачено майже 894 млн грн на відшкодування за "теплими" кредитами, що майже втричі більше суми 2015 року. Тому Геннадій Зубко прогнозує, що цього року позикою скористається 300 тисяч домогосподарств – це втричі більше порівняно з 2015 роком.

Держенергоефективності спільно з органами місцевого самоврядування залучає також кошти місцевих бюджетів на програму утеплення житла: запущено 172 місцеві програми. В результаті, лише за шість місяців цього року споживачі залучили майже 954 млн грн на утеплення – найбільше коштів – 907 млн грн – залучено на придбання енергоефективних матеріалів та обладнання з відшкодуванням 30 відсотків від суми залучених коштів, а для субсидіантів – 70-ти.

У 2016 році за січень-травень вже відшкодовано майже 390млн.грн за програмою "теплих" кредитів. Очевидно, що українці починають розуміти необхідність утеплення житла, користуючись державною компенсацією значної частини вартості закуплених матеріалів та обладнання. Але днями (з 6-го липня) банки тимчасово припинили видачу «теплих» кредитів, пояснюючи це нестачею державних коштів на відшкодування кредитів, хоча оприлюднені на сайті Держенергоефективності дані свідчать про те, що використано лише половину цих бюджетних коштів.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ КОРУПЦІЇ?

Запропонована модель модернізації житлового фонду України, успішно випробувана в країнах Європейського Союзу, не викликає сумнівів у доцільності її реалізації, адже надмірне споживання енергоносіїв – це найгостріша проблема для України. Вона спричинила не лише суцільне зубожіння населення через катастрофічне подорожчання теплих послуг, але й зумовила високі ризики енергетичної безпеки держави: з огляду на те, що при опаленні житла велика кількість енергії вилітає в «трубу», бюджет України щороку витрачає $3 млрд зовнішніх запозичень на закупівлю газу.

За різним оцінками, Україна споживає енергоносіїв в 3-5 разів більше порівняно з провідними країнами, а отже, має надпотужний потенціал для економії. Тому необхідно якомога скоріше задіяти роботу Фонду. Але в дійсності все може статися не так, як потрібно для нашої держави.

«Політична турбулентність у парламенті може цьому завадити, хоча в принципі депутати готові об'єднатися навколо ідеї енергоефективності, якщо побачать, що там все прозоро і немає корупції. А закладені в Фонді механізми дійсно спрямовані на благо народу, а не монополістів, банків чи якимось компаніям», – повідомив народний депутат Олексій Рябчин (голова підкомітету парламенту з питань енергозбереження та енергоефективності Комітету ВР з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки).

«Ми в комітетах парламенту будемо розглядати Концепцію створення Фонду, відслідковуючи, чи не передбачені там корупційні схеми. В запропонованому проекті Концепції ми цього (корупції – Главком) не бачимо, нам Концепція подобається, але як відбудеться її імплементація в наше законодавство – це велике питання», – каже Олексій Рябчин.

Дехто з експертів скептично оцінює можливість прозорого функціонування запланованого Фонду. «Цей Фонд дуже потрібен, тому що як інструмент він успішно випробуваний в усіх країнах Європи. Але у нас в Україні постійно умудряються в оболонку, яка повторює подібність чогось зробленого в іншій країні, вкласти трохи інший смисл. В результаті все починає працювати не в тому порядку, як потрібно», – повідомив Главкому колишній голова Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР, 2008-2009 рр.), екс-начальник Державної інспекції з енергозбереження (2009–2010 рр.) Ігор Черкашин.

Вже згадувалося, що передвісником діяльності Фонду стали «теплі» кредити. «Компенсації кредитів виплачуються за участі європейської технічної допомоги. Але Україна – єдина в Східній Європі, де при здійсненні модернізації житла премії виплачуються без підтвердження результатів. Покажіть мені хоча б один верифікований, тобто, підтверджений енергетичним аудитом результат використання цих коштів, який би засвідчив, що покращилася питома енергоємність об'єкту?» – запитує Ігор Черкашин, наголошуючи, що в нашій державі давно немає територіальних управлінь з енергоефективності, які б могли це зробити.

Дійсно, в Україні давно ліквідували Держенергоефективності з його територіальними управліннями, а також Державну інспекцію з енергозбереження. Натомість поки що не розгорнута повноцінна робота енергетичних аудиторів. «Тому премії видаються за отримання кредиту, а не за результат зі зниження питомої енергоємності. Думаю, що ця практика перетече в Фонд, тому що я поки що не бачу змін в проекті Концепції», – вважає Ігор Черкашин.

Експерт переконує в необхідності змінити підхід до формування Фонду енергоефективності, який, перш за все, повинен забезпечити дешеві довготермінові позики, а не так, як в це зроблено в програмі «теплих» кредитів. Нині відповідні державні відомства вносять зміни в проект Концепції Фонду, включаючи й зауваження, зроблені після презентації цього документу у Відні для Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

ВИСОКІ ТАРИФИ ЗМУШУЮТЬ МОДЕРНІЗУВАТИ ЖИТЛО

Приблизно 85 відсотків житлового фонду України побудовано ще до незалежності, більшість будинків не розраховані на економне споживання теплової енергії. За оцінками експертів, на опалення житла витрачається в 2–3 рази більше енергоносіїв порівняно із сучасними будинками. Непомірно високі тарифи змушують українців модернізувати як багатоквартирні будинки, так і приватні – їх частка у загальній структурі житлового фонду майже рівна.

Запланований до створення Фонд енергоефективності стане каталізатором залучення інвестицій в проекти, спрямовані на скорочення споживання енергії для опалення будівель. До відома: щорічне споживання газу на опалення житлових та громадських будівель – 18,6 млрд кубометрів. За оцінками експертів, потенціал для скорочення – 11,4 млрд кубометрів – це майже 60 відсотків обсягу, який Україна щороку імпортує. На придбання газу власних коштів не вистачає, тому Україна множить газові борги перед міжнародними фінансовими структурами!

Але економія газу в вище зазначених обсягах стане можливою лише за умови, що в Україні знизять втрати тепла в будівлях до рівня втрат в країнах ЕС. Тому й виникла ідея створення Фонду, що має стати повною аналогією подібних структур в європейських країнах. Завдання Фонду – консолідувати фінансові потоки з декількох джерел на колосальні потреби енергоефективності: інвестиційну потребу нового ринку енергоефективних технологій експерти оцінюють в 2 мільярди євро на рік.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД В УКРАЇНУ?

Створюючи Фонд, Україна планує запровадити давно випробуваний досвід в країнах Центральної та Східної Європи з вирішення проблем економії енергоресурсів населенням. Допомогу обіцяють надати західні донори та міжнародні фінансові організації, але за умови налагодження повного контролю за використанням коштів Фонду. Створення Наглядової ради, міжнародний аудит тощо – обов'язкові атрибути діяльності Фонду.

Якщо наш уряд дійсно таки зробить належні висновки, і створить необхідні передумови для роботи такого Фонду, крім щорічної економії газу обсягом в 1 млрд кубометрів, нові податкові надходження до бюджету сягнуть 500 млн євро щороку. Крім того, буде створено 100 тисяч нових робочих місць. Але перш ніж це станеться, уряд мав би забезпечити привабливі умови для фінансування проектів.

Підтримку запланованого до створення Фонду енергоефективності обіцяє Німеччина та інші країни ЄС. Плануються також кредити ЄБРР (100 млн євро) та Китаю ($1,5 млрд).

ДЕРЖАВНІ СУБСИДІЇ СТАНУТЬ ІНВЕСТИЦІЯМИ В ФОНД?

Ключова ідея, що лежить в основі концепції Фонду, – це спрямування енергетичних субсидій на фінансування енергоефективних заходів. Відомо, що в останні 3 роки обсяги бюджетних субсидій на компенсацію плати за комунальні послуги зросли в 5 разів. За прогнозами МВФ, потреба в субсидіях на 2017 рік сягне 80 млрд грн – це 10,2 відсотка від державного бюджету (в

Сучасний житловий комплекс в Сінгапурі

2014 було виділено 5 млрд грн – це 1,1 відсотка бюджету).

Для того, щоб субсидії дійсно таки могли стати інвестиціями в енергоефективність, їх потрібно монетизувати – влада (http://glavcom.ua/publications/rozkrivayte-gamanci-chomu-vlada-tak-bojitsya-vidavati-subsidiji-grishmi-360160.html) обіцяє зробити це до початку 2017-го року. Проте в це важко повірити, адже парламент, всупереч зобов'язанням України перед Європейським Союзом, не ухвалив жодного закону, що мав би передувати створенню Фонду. Але про це пізніше.

І що прикро, гальмуючи створення загальнонаціональної системи інвестування в енергоефективність, прості українці втрачають колосальні можливості щодо відновлення не лише свого житла, але й покращення свого добробуту, адже модернізація будинків зумовить різке скорочення обсягів комунальних платежів.

У перші 3–5 років діяльність Фонду обіцяють повністю профінансувати західні донори – вони вже заявили про готовність надавати Україні неповоротні внески. Потім поповнення Фонду має здійснюватися за рахунок періодичних внесків з державної скарбниці та повернення пільгових кредитів, наданих споживачам на запровадження енергоефективності житла.

УКРАЇНА ПРОВАЛИЛА ПОГОДЖЕНІ З ЄС ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Не зважаючи на колосальну підтримку країн-донорів, вражають провальні темпи створення цілісної системи енергоефективності житла простих українців, доведених високими тарифами до суцільних злиднів. Схоже, що у високих владних кабінетах ще досить багато чиновників, які за будь-яких умов (http://glavcom.ua/publications/128660-strashnij-son-energetichnih-koruptsioneriv.-chomu-tarifi-potribno-ne-pidnimati-a-navpaki-znizhuvati.html) намагатимуться зберегти десятиліттями налагоджені схеми вимивання мільярдів комунальних платежів за неспожиті енергоносії у власні кишені.

Тож не дивно, що півтора місяці тому директор Енергетичного Співтовариства Януш Копач в інтерв'ю агентству Інтерфакс-Україна заявив, що Україна в царині енергоефективності «майже нічого не зробила». Дійсно, Україна провалила всі погоджені із заходом зобов'язання щодо імплементації Директив ЄС!

Без запровадження відповідного законодавства, про позитивні результати роботи Фонду можна забути. Існуюча в Україні законодавча база в сфері енергоефективності не відповідає сучасним вимогам, спрямованим на забезпечення ефективного функціонування Фонду. Згідно з Директивою ЄС (2010/31/ЄС) в першочерговому порядку в Україні мають бути ухвалені закони «Щодо енергетичної ефективності будівель», «Про комерційний облік теплової енергії, води та водовідведення у сфері комунальних послуг», «Щодо запровадження обов'язкового стимулюючого регулювання. Ці закони парламент мав би ухвалити ще у першому кварталі цього року – це визначено в проекті Концепції Фонду.

Завершився також термін, відведений на ухвалення закону про монетизацію субсидій (2 квартал 2016 р). Але проект цього закону уряд ще навіть не подав до парламенту. Натомість у високих кабінетах точиться боротьба за те, щоб (http://glavcom.ua/publications/rozkrivayte-gamanci-chomu-vlada-tak-bojitsya-vidavati-subsidiji-grishmi-360160.html) якомога довше проіснували газові взаємозаліки, адже запуск монетизації субсидій покладе край улюбленим схемам всіх олігархів метою вимивання грошей з бюджету.

Варто нагадати, що імплементація директив ЄС з енергоефективності є зобов'язанням України перед Енергетичним Співтовариством та перед ЄС (згідно Угоди про Асоціацію).

МІЖНАРОДНІ ДОНОРИ ОБІЦЯЮТЬ ПІДТРИМАТИ ФОНД

Більшість країн Центральної та Східної Європи мають 10-літній досвід з впровадження програм енергоефективності житлового фонду. На відміну від України, відсотки за кредити для населення в цих країнах в рази нижчі.

Зокрема, програма енергоефективності житлового фонду Литви забезпечена найбільшою підтримкою серед країн Східної Європи. Зокрема, Литву забезпечили грантовою допомогою – 35 відсотків від вартості проекту, завдяки чому споживач отримує кредит на 20 років з фіксованою ставкою 3 відсотки річних.

Україні також обіцяють величезну допомогу та ще й на неповоротній основі: в перші 5 років внески донорів досягнуть 5 млрд грн. Внесок з державної скарбниці України в перший рік повинен становити 1 млрд грн. А починаючи з другого року, уряд зменшуватиме рівень субсидіювання населення на 2 відсотки щороку – половина з цих коштів надходитиме до Фонду. Повернуті пільгові кредити також стануть джерелом наповнення Фонду.

Загалом за перші 5 років планується залучити до Фонду 16,5 млрд грн, що дозволить реалізувати проекти загальною вартістю майже 32 млрд грн. Різниця фінансуватиметься коштом кредитів та за рахунок власних внесків домогосподарств. У результаті загальний щорічний рахунок за комунальні послуги скоротиться майже на 11 млрд грн.

У подальшому Фонд збільшуватиме масштаби діяльності завдяки реінвестуванню частини зекономлених субсидій та повернутих пільгових кредитів. Не виключено, що завдяки неповоротній допомозі донорів, будуть запроваджені й пільгові кредити.

«Під 3–5 відсотків річних. Фантастика? Дійсність! «Ощадбанк» готовий активно брати участь, щоб нарешті створити український Фонд енергоефективності, готовий вдосконалювати фінансову модель використання цього ресурсу та мультиплікувати цей досвід на значно більші масштаби», – днями написав у своєму блозі голова «Ощадбанку» Андрій Пишний, наголосивши на тому, що «динаміка видачі «теплих» кредитів цього року зросла втричі. А компенсації по тілу кредиту, яка закладена в державному бюджеті на цей рік, вистачить трохи більше як на 2 місяці».

Схоже, що навколо закладених в бюджеті коштів на компенсацію «теплих» кредитів розгортається певна активність. Хочеться вірити, що вона спрямована на те, щоб влада збільшила в бюджеті цю статтю витрат. І це логічно, адже соціальні кредити стають популярними у тієї частини населення, яка зрозуміла, що їх можна інвестувати в енергоефективність власного житла. Та ще й отримати 20–70 відсотків компенсації за рахунок держави – саме цей механізм трансформації субсидій в інвестиції закладено в концепції проекту створення Фонду енергоефективності.

Додаток 1.

Наприкінці лютого 2016 року уряд подав на обговорення громадськості проект Концепції Фонду енергоефективності. Цей (http://www.minregion.gov.ua/press/prezentatsiyni-materiali/kontseptsiya-fondu-energoefektivnosti/) документ Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства розробило спільно з західними партнерами – з урядом Німеччини, представництвами ЄС, Світового банку та іншими структурами.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК ТАРАСА ФРАНКА

27 серпня цього року Україна відзначатиме 160-річчя від Дня народження свого геніального сина – Івана Франка. З нагоди ювілею у Львові, Києві, Дрогобичі та інших містах, пов'язаних з життям і творчістю Каменяра, вже відбулася низка різноманітних заходів у рамках Року Франка: наукові конференції, виставки, літературно-мистецькі вечори, художні читання, презентації нових видань тощо. Днями у столичному Музеї Лесі Українки відбулась чергова презентація, цього разу пов'язана з особою одного із трьох синів Івана Яковича – Тараса Франка. І хоча побутує прислів'я, що «на дітях геніїв природа відпочиває», це зовсім не стосується дітей великого Франка. Життя та творчість, зокрема, його сина Тараса, переконливе тому свідчення.

Виступає Роланд Тарасович ФРАНКО

Тарас Франко (1889–1971) був другою дитиною в родині. За освітою класичний філолог, проявив себе як талановитий перекладач, літературознавець, письменник, педагог і мемуарист. Він є автором низки віршів і переспівів з античного письменства, оповідань, гуморесок, підручника з історії римської літератури, видань на спортивні теми, розвідок про творчість батька та спогадів про нього. Він був також одним з упорядників архіву Івана Франка та його бібліотеки в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Презентоване для громадськості двотомне фундаментальне видання «Вибраного» Тараса Франка (Івано-Франківськ, 2015), що його упорядкували Євген Баран і Наталя Тихолоз, свідчить про успадковану від батька не тільки снагу до літератури та мистецтва, а й великий талант до наукової творчості. У виданні представлено художні твори, наукові та науково-популярні праці, мемуаристику та епістолярну спадщину Тараса Франка. До двотомника увійшли також спогади про нього. У виданні, що, на превеликий жаль, вийшло через фінансові обставини дуже обмеженим, фактично раритетним тиражем у 160 (!) примірників (замість запланованих 500), зібрано розпорошені у періодиці або й взагалі не друковані статті та рецензії Т. Франка, його монографічні праці («Нарис історії римської літератури», «Історія й теорія руханки», «Розвій руханки серед українців», «Лис Микита. Критичний розбір поеми Івана Франка», «Про батька»), ранні збірки поезій та переспівів («З чужої левади», «На крилах гумору», «Старе вино в новім місі», «Збиточний Амор»), збірки гуморесок («Уздовж і впоперек») та історичних нарисів («У мандрівці століть»), а також поезії, оповідання й етюди поза збірками. Окремі розділи складають мемуарна франкіана, автобіографічні праці й листи Тараса Франка, зокрема до рідних, М.Грушевського, Я.Гординського, М.Возняка, О.Білецького, М.Деркач, М.Рильського та ін.).

В першому ряду сидять (зліва на право): Тетяна ТРЕТЯЧЕНКО, організатор і модератор презентації Лариса КАНЕВСЬКА, син Тараса Івановича – Роланд Тарасович ФРАНКО, Наталя ТИХОЛОЗ

Тарас Іванович постає перед нами не тільки як талановитий літератор і науковець, а й як Громадянин з великої літери, Українець, який не зрікся любові до всього українського, незважаючи на життя в репресивній тоталітарній радянській державі. Завжди залишався вірним заповітам свого великого батька. Чувся українцем, носив вишиванки у зрусифікованому Києві, що саме по собі вже було викликом системі. Часто-густо ходив по лезу ножа, порушуючи теми, на які було накладено табу в радянський час. Так, після перебування в Харкові (тодішній столиці радянської України) і побачених страхіть першого голодомору 1921–22 років він публікує антирадянську за своєю суттю працю «По той бік добра і зла». А після фактично насильного переселення разом із сім'єю зі Львова до Києва у 1950 році продовжує боротися за українську мову в Україні, за українські школи на Донбасі, за українські вивіски у столиці та оголошення українською мовою в київському метрополітені.

В обговоренні презентованого видання, яке вже давно було на часі, крім співупорядниці, кандидата філологічних наук, старшого наукового співробітника Інституту Івана Франка НАН України Наталі Тихолоз, завдяки невтомній і досить складній у пошуках матеріалів праці якої з'явилось це фундаментальне видання, зокрема, виступили: організатор і модератор презентації, кандидат філологічних наук, завідувач науково-дослідного відділу «Музей "Іван Франко і Київ"» Лариса Каневська, син Тараса Івановича – Роланд Тарасович Франко, літературознавець, кандидат філологічних наук Тетяна Григорівна Третяченко, котра опрацьовувала матеріали Тараса Франка у відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури, де він свого часу теж працював, а також франкознавець, кандидат філологічних наук, заступник декана факультету журналістики Львівського національного університету ім. І.Франка Богдан Тихолоз. З вітальним словом від імені дирекції Музею видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького звернулась заступник директора з наукової роботи, кандидат історичних наук Ольга Гураль.

До 160-річного ювілею Великого Каменяра у приміщенні Музею Лесі Українки заплановано відкриття постійної музейної експозиції, присвяченої Іванові Франку.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

І ДО НАС ПРИЙШЛА ВІЙНА

Микола САМАК

9-го липня 2016 року жителі чотирьох Березовів, мальовничих гуцульських сіл, що розкинулись на улоговині, оточеній зеленими вершинами Карпатських гір, зібрались в центрі сіл, щоб провести в останню путь свого земляка, уродженця Баня Березова Миколу Самака. Його тіло привезли побратими-атовці з міста Дніпра, де за експертизою ДНК було встановлено особу героя-десантника, який воював у найгарячіших місцях російсько-української війни, зокрема, в Донецькому аеропорту, де і загинув, рятуючи побратимів.

Білий бус із написом «Вантаж 200», за яким їхали кілька бусів з воїнами-атовцями у камуфляжній формі і з священиками Михайлом Арсеничем із Нижнього Березова і Михайлом Дрогомирецьким із Баня Березова, зупинився біля історичної Могили на присілку Царинка у Середньому Березові, звідки після короткого молебня колона машин проїхала біля численної вервечки березунів, навіть з Вижнього Березова, які на колінах вздовж дороги молились за упокій душі героя, який віддав своє життя за наше мирне сьогодення. В центрі Середнього Березова колона машин знову зупинилась і біля пам'ятника Степанові Бандері і пам'ятного Хреста на честь героїв-березунів, які віддали своє життя за волю України, вище згадані священики відправили панахиду і всі присутні, в тім числі юні пластуни, які відбувають пластовий збір у Нижньому Березові, помолились за упокій душі Миколи Самака і за всіх героїв, які стали на захист України від московських окупантів і їхніх прихвостнів бандитів-сепаратистів.

Варто відзначити добру організаційну роботу керівництва і активістів сіл, зокрема Василя Арсенича з Нижнього Березова, голову села Середній Березів Миколу Ігнатюка, голову Березівської станиці Братства ОУН-УПА Івана Климюка (прапороносець), комбатанта ОУН-УПА Василя Томича (прапороносець), голову Івано-Франківської ОУН Миколу Сулятицького, які зуміли швидко повідомити односельців про сумну подію. Дехто з родичів просили водія з тілом героя поїхати ще й до села Текуча, де Микола Самак проживав у своєї бабусі і навіть навчався в тамтешній школі, але водій пояснив, що три доби не спав, везучи «Вантаж 200» і подолати понад 10 кілометрів тутешніх вибоїстих доріг, які, за словами атовців, ще гірші, ніж воєнні дороги на Донеччині і Луганщині, йому не під силу. Отож колона машин з тілом героя поїхала до його рідного села Баня Березова, де того ж дня відбулась панахида пам'яті героя.

Наступного дня у селі Баня Березова відбулось урочисте поховання славної пам'яті Миколи Самака. Такої сили-силенної людей і машин Баня Березів не бачив ще ніколи. Автобусами, бусами, легковими автомобілями були заповнені всі вулиці гірського села. Потоки людей заповнили все подвір'я його батьківської хати і навіть навколишні сади і городи. Хоч Микола Самак був круглим сиротою, виростав без матері, яка померла, коли Миколці було лише 4 роки, а батько з горя і розпачу теж швидко помер, односельці не покинули сиріт у біді. Сестра Надійка виростала у родичів, у Баня Березові, а Миколка – у бабусі, в селі Текуча, де закінчив восьмирічку і згодом – Івано-Франківський фізкультурний коледж. Гіркота сирітської долі загострила у Миколи відчуття справедливості – був учасником обох Майданів. А коли почалась російсько-українська війна, його професійний вишкіл спортсмена, який добре володів прийомами боротьби, знадобився у лавах 80-ої аеромобільно-десантної бригади. 19 січня 2015 року 23-річний кіборг Микола Самак героїчно загинув у Донецькому аеропорту. Його командир, підполковник Курка, біля могили героя на цвинтарі коло церкви попросив вибачення у березунів, що не зміг зберегти життя Миколі Самаку і запевнив присутніх, що поки є такі бійці, як Микола, Україна буде.

Біля могили виступив ще один учасник російсько-української війни, народний депутат України Юрій Тимошенко, котрий, зокрема, повідомив, що на його думку і кіборги в Донецькому аеропорту, і загиблі на інших ділянках війни українські бійці стали жертвами зради у вищих ешелонах керівництва армії і держави. І, як приклад, навів епізоди з діяльності Верховної Ради, коли регіонали з т.зв. Опозиційного блоку двічі заблокували закон про конфіскацію майна російських агресорів в Україні, бо, на думку Тимошенка, їхнього, регіоналів, майна в Росії не менше, ніж російського в Україні. Оповів нардеп і про Закон про Національну Гвардію, який вже був проголосований, але чомусь заветований, бо, мовляв така функція, як воювати з танками, Національній Гвардії не властива і в результаті оратор розповів як вони, гвардійці, стояли під Слов'янськом і Дебальцевим з іржавими автоматами і ножами проти російських танків і бронетранспортерів. Змусило замислитись учасників панахиди і повідомлення нардепа про те, що українська військова промисловість випустила 10 найефективніших у світі модерних танків «Оплот», але їх не відправили на передову для підмоги нашим бійцям, яким фактично заборонено захищатись від нахабніючого і зневажаючого Мінські угоди ворога, а продали Таїланду. «Наші полеглі побратими, – сказав нардеп, – заспокояться тоді, коли очистимо владу від зрадників і продажних політиків і коли Український прапор майорітиме над Донецьком і Луганськом. Спи спокійно, побратиме, ми об'єднаємось і зробимо те, що не встигли зробити ви. Слава Україні!».

Панахиду над героєм-кіборгом Миколою Самаком відправили єпископ Коломийсько-Чернівецької єпархії владика Івасюк, отець Баня Березівської парафії Дрогомирецький, отець-декан Середньо Березівської парафії Шкабрій, отець-декан Косівської парафії Іванюлик, військовий капелан Мединський і отець Нижньо Березовської парафії Михайло Арсенич, який був волонтером, побував у ворожому російському полоні і по обміну повернувся додому. Бойовий салют на честь полеглого героя нагадав горянам, що і до нас прибула війна і ми не маємо права бути байдужими до подій російсько-української війни, бо якщо, не дай Боже, впадуть наші воїни на фронті, то і нам не встояти проти кровожерливого одвічного ворога – московських окупантів. Готовність захищати Україну має стати нашим повсякденним девізом і спонукою до тяжкого, але почесного обов'язку укріплювати обороноздатність

Української Армії і на всяк випадок формувати загони самооборони, подібні до структур УПА. «Борітеся! Поборете! Вам Бог помагає!», – закликав наш національний пророк Тарас Шевченко. І справді, ніби за Божим провидінням у Варшаві в ці дні відбувався саміт НАТО, де з боку найсильніших держав світу США, Англії, Франції, Німеччини і їхніх союзників по Альянсу гарантовано Україні тверду підтримку у боротьбі проти російських агресорів, паліїв Третьої світової війни. Ми віримо і над гробом полеглого героя-березуна клянемось, що згуртуємося для гідної відсічі ненаситним московським кровопивцям і поневолювачам-окупантам.

Слава Україні! Героям Слава!

Микола Зеновій СИМЧИЧ,
з чотирьох Березовів

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

ЯК КОЗАКИ ВЩЕНТ МОСКОВИТІВ РОЗБИЛИ

Під час Московсько-української війни війська гетьмана Івана Виговського за підтримки Кримського ханату 7 липня 1659 року завдали нищівної поразки московським військам Олексія Трубецького у битві під Конотопом. Втрата близько 50 тисяч чоловік супротивника відкривала українсько-татарському війську шлях на Москву, проте антигетьманські повстання в Україні завадили продовжити наступ, і Конотопська битва виявилася змарнованим шансом виграти війну вцілому.

Загострення політичних взаємин між гетьманським урядом Івана Виговського та московським царем Олексієм Михайловичем почалось восени 1657 року, коли Москва надала підтримку антигетьманській коаліції Мартина Пушкара, а після її поразки у Полтавській битві влітку 1658 року санкціонувала вступ до України стотисячного війська на чолі з білгородським воєводою Григорієм Ромодановським. Він проголосив гетьманом уманського полковника Івана Безпалого, що змусило Виговського укласти 16 вересня Гадяцьку угоду про утворення у Речі Посполитій третьої складової частини федерації – Великого Князівства Руського.

Прижиттєвий портрет Івана Виговського

Незважаючи на те, що Виговський, не полишаючи сподівань на можливість уникнення збройного конфлікту з Москвою, пропонував російській стороні приєднатися до польсько-литовсько-української унії, через тиждень після підписання Гадяцького договору московський цар Олексій Михайлович оголосив Виговського зрадником і видав грамоту, якою наказував усунути його від влади. Це стало початком Московсько-української війни. Восени 1658 року 17-тисячне московське військо під керівництвом князя Григорія Ромодановського перейшло кордон України, і до кінця року московські війська при підтримці Івана Безпалого та запорозького кошового Барабаша контролювали Миргород, Лубни, Пирятин та Київ.

Григорій Гуляницький

Весною 1659 року, отримавши підтримку з Польщі, а також серед місцевого населення, невдоволеного грабіжницькою поведінкою московських військ, Виговському вдалось вернути контроль над більшою частиною Полтавського, Миргородського і Лубенського полків. Тому у квітні на допомогу Ромодановському виступила 50-тисячна армія на чолі з князем Олексієм Трубецьким, яка 21 квітня разом з полками гетьмана Безпалого взяла в облогу Конотоп, де перебувало три козацькі полки, очолювані сіверським наказним гетьманом Григорієм Гуляницьким.

Давній соратник Виговського, Гуляницький з чотиритисячним військом протягом двох з половиною місяців утримував Конотопську фортецю, що дало час гетьману організувати свою власну армію і навіть залучити найманців – до 17 тисяч козаків Виговського приєдналися три тисячі у складі польських добровольчих кінних загонів, тисяча сербських та молдавських найманців та 40 тисяч кримськотатарської кінноти під командуванням Мехмеда IV Герая.

Рано вранці 7 липня 1659 року козаки напали на військо Трубецького і обманним відступом заманили у пастку поблизу села Соснівка кінний загін Семена Пожарського чисельністю 6 тисяч, який до кінця дня вирізали майже наголову. Дізнавшись про оточення Пожарського, Трубецькой вислав йому на підмогу 5 тисяч кінноти, яка також загинула, а сам Пожарський попав у полон до татар, де був страчений. Після цього Ромодановському було наказано зняти облогу Конотопа, і пізно ввечері 8 липня Трубецькой почав відступ на північ. Через два дні московські війська дісталися прикордонного міста Путивль.

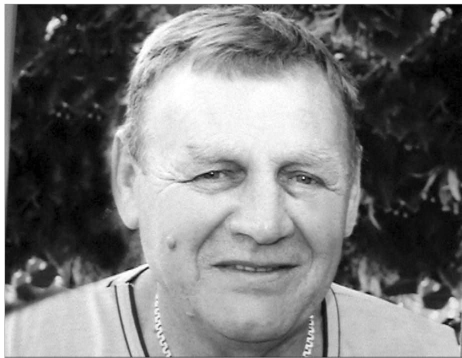
У Москві загибель і полонення до 30 тисяч (в тому числі 500 воєвод) чоловік спричинили паніку. В очікуванні козаків і татар в місті та на його підступах почали будуватись укріплення. Проте Івану Виговському не вдалося скористатись із сприятливої воєнно-політичної ситуації – невдовзі загони запорозького отамана Івана Сірка напали на татарські поселення, що змусило хана Мехмеда залишити Виговського та вертатися в Крим, а нові антигетьманські виступи, зокрема повстання Івана Богуна, привели до відставки Виговського у вересні 1659 року і обрання новим гетьманом Юрія Хмельницького, який під тиском Москви підписав Переяславський договір 1659 року, що перетворював Україну в автономну одиницю у складі Московського царства.

Закінчення. Початок на 11-й стор.

РОДЕ НАШ КРАСНИЙ

БАТЬКОВЕ СЕРЦЕ

«… Дякуємо за пам'ять, за любов до батька. Якби діти любили так батьків, як Ви, у нас все було б добре. Насправді люди були б кращими…»
Микола Славинський, український прозаїк і журналіст, літературний критик

В'ячеслав БОНДАРЄВ

В'ячеслав Бондарєв народився в Білорусі. Дитинство пройшло в інтернатівських закладах Сумщини. Молодість – у Росії, де служив в армії, на Далекому Сході заробляв на хліб. А його несподівана зустріч з долею відбулася в древньому Глухові. Тут, на сцені Будинку культури, він побачив уперше Ганну Родченко, котра своєю пісенною душею торкнулася його душі. Як виявилося – душею найріднішою, яка опромінювала музикою, піснею, поетичними одкровеннями, що народжувалися з глибин серця особливою молитвою. Особливою – значить безкорисливою, подячною.

ВІСІМНАДЦЯТЬ МИТТЄВОСТЕЙ ЩАСТЯ

Ганні й В'ячеславу у їх повторному, зрілому й красивому подружньому житті, що стало взірцем для сина В'ячеслава і двох доньок Ганни, було відміряно всього вісімнадцять літ. Вони промайнули, як одна мить. Та за цей час Ганна жіночим «шостим» відчуттям збагнула: чим частіше вона по-доброму звертатиме увагу на чесноти чоловіка, його вроджений хист до музики й слова, підтримуватиме й шануватиме, тим, рясніше буде віддача – і їй, і родині, і першу чергу – В'ячеславу, котрий самоутверджувався. Від підтримки і взаєморозуміння коханої дружини, яка і сама прагнула досконалості в усьому, зростав творчо буквально на очах. Побут, який він при цьому залюбки переклав на свої плечі, ніскілечки не заважав йому заглиблюватися в історію рідного краю, писати вірші, балади, музичні твори, залучати до улюбленого заняття всю родину.

Батько… Його надійне і сильне плече всі відчували повсякчас. У піклуванні й турботах. У спільних родинних торжествах і маленьких дрібничках. У незмінному бажанні проблеми вирішувати самотужки, без нарікань і галасу. В'ячеслав ніколи не бачив свого рідного батька, тож власною поведінкою ніби утверджував заповітну дитячу мрію про тепло батьківського дому. «Ми наче купалися в теплих хвилях цієї любові, тішилися завжди усміхненою, співучою мамою. Ми трималися за їхні руки, як пташенята перед польотом. І небом була нам мама, а батько – сонцем. Маму батько називав тільки Анечкою. Присвячував і нам, дітям, і їй, а згодом невісточці, онукам, поетичні рядки. Власне, родинне життя з нашою мамою Ганною Іванівною надихнули його на пісенну та поетичну творчість. А написав батько сотні творів, – пригадує старша донька Ірина, нині виконавчий директор ГО «Сумське земляцтво у м. Києві». – Наш батько був оптимістом, незважаючи на скромні статки, суспільні катаклізми, що, звісно ж, не обминули родину. Якось, у скруту приніс додому новенькі (однакові) комплекти білизни. На мамине «це ж зайве!» жартома заперечив: «Доньки підростають. Посаг треба заздалегідь готувати, а тут бартер трапився!»

Кажуть, що вихованість – найдорожчий спадок, який батьки можуть передати нащадкам. Вдячність, шана до старіючих мами й тата – закономірний «бумеранг» вихованості.

«Я помітила, що у В'ячеслава Петровича особливий стиль – неповторний, без натяку на будь-яке наслідування, з класичним філософським акцентом. І через деякий час залучила його до творчої співпраці в столичному інформаційно-видавничому центрі «Діловий партнер», де на той час працювала, – розповідає Ірина. Так, глухівський «оригінальний Боян нашого тисячоліття», як назвали батька столичні митці, став поетичним літописцем уславлених людей Сумшини, Києва, країни, подій, свідком яких йому випало бути».

Молодша донька Наталія, котра після закінчення Глухівського педагогічного університету працювала в дошкільних навчальних закладах столиці, у свою чергу залучила батька до творчості для дітей. У своєму вже досить немолодому віці В'ячеслав Петрович сам перевтілювався в дитину. Написані ним дитячі пісні стали окрасою репертуару для наймолодших.

Біда завжди приходить, коли її не чекають. Три згорьовані жінки і син В'ячеслава Петровича Андрій досі не вірять у непоправну втрату. Але ж батькове любляче серце живе в його щирих, зворушливих одкровеннях! Воно палає малесенькою гарячою зірочкою-цяточкою у всесвіті, у зіницях його онуків… Рішення прийшло само собою – вони мають зібрати докупи все, що визрівало в душі найдорожчої для них людини. Так народилася незвична «зелена» книга В'ячеслава Бондарєва. Зелена кольором, (символ надії), глибока почуттями батьківської люблячої, турботливої душі.

СВІТ ПОДІБНОГО НЕ ЗНАЄ

– Я вперше в житті взяв до рук такий рукопис і спочатку розгубився, – зізнається автор переднього слова, заслужений діяч мистецтв України, відомий поет Михайло Шевченко. – Думав: звичайні традиційні панегірики. А коли вчитався, відчув: це ліричний щоденник великого людського життя. У цій книжці ніби злилися щасливі голоси однієї родини. В'ячеслав Бондарєв на руїнах краси, моралі, надій тримає щось таке дороге для людини, без чого жити неможливо. Поезія незвична і надзвичайно цікава. Найперше тим, що автор сам не розуміє головного – він вроджений поет, співець конкретики. Це невизначений досі жанр. Тож маємо творчий доробок, де, окрім усього, розкрито один із секретів чи не найбільшого людського щастя – щастя родинного. У поетичних портретах з присвятою академіку Національної академії наук України, директору Інституту держави і права ім. В. Корецького Юрію Шемшученку та його дружині Інні з нагоди їхнього золотого весілля є такі рядки: *«Большую жизнь одной судьбою // Пришлось наполнить Вам двоим // И сохранить любовь такою // Как образец сынам своим»*.

Хто з нас не мріяв і не мріє саме ось про такі родинні взаємовідносини?! І як пізно іноді до нас приходить усвідомлення того, що всі ми на землі лише тимчасові гості. Як часто ми так і не встигаємо за безкінечною суєтою буднів, як колись у дитинстві взяти за руки матір і батька, щоб очима повними радості від того, що вони є, освідчитися їм у любові.

Свого часу мені довелось готувати теленарис про родину Олександри Деревської з міста Ромни на Сумщині. У Другу світову війну і після її закінчення для 48-ми сиріт ця жінка, з опечаленими очима, котра сама ніколи не народжувала дітей і, ймовірно, пережила в молодості якусь драму, стала мамою. Найбільше з розповідей її прийомних дітей, пригадується, вразили спогади про опухлі від щоденного прання маленькі руки з покрученими пальцями. А ще – молитовне прохання Олександри Авраміївни шанувати батька, який хоч і не зміг жити з ними разом (серце не витримувало), все одно любив кожного до останнього подиху. «Любіть, жалійте батька, – просила вона синів і дочок. Коли про О. Деревську довідався Чарльз Конфер, президент асоціації прийомних сімей США, то запропонував роменцям через ЮНЕСКО порушити питання про встановлення нагороди (дослівно – Всесвітньої медалі) імені матері-героїні. «Світ не знає подібного», – розчулено твердив Чарльз Конфер. Тільки почніть, я в усьому сприятиму вам!». На жаль, часи були зовсім не ті, щоб почути, **дослухатися** до голосу заокеанського прихильника. Наміри, як у нас часто буває, так і залишилися намірами.

«НІКОЛИ ЛЮБОВ НЕ ПЕРЕСТАЄ»

Колишній роменець, нині академік Української академії наук, посол Всеукраїнської федерації миру, голова громадської організації «Сумське земляцтво у м. Києві» Іван Миколайович Рішняк оптимізму не втрачає. Він глибоко переконаний: наш час, яким би складним він не був, – не для «копіювання» і запозичення свят та традицій інших країн і народів. Навпаки – у час неймовірних випробовувань (скільки сиріт нам чи не щодня лишає підступна агресія на Донбасі!) Роменська мадонна має бути прикладом. І не лише материнським – жіночим подвигом терпіння, любові, коли інтереси дитини – понад усе. «Столичні краяни мають свої задуми щодо належного пошанування великої матері, – зауважує Іван Рішняк. Цікаві ідеї, приміром, запропонували краянки-журналістки Алла Ковтун і Алла Кобинець. Наступного року відзначатиметься 115-а річниця від дня народження О. Деревської. Тож столичні журналістки готують книгу-диптих про матерів і батьків України. У нас, слава Богу, є в кожному маленькому селі й великому місті свої традиції, свої непересічні взірці щирих і чистих родинних стосунків. Як би ми не ставилися до постаті нинішнього Президента, а його родина – дзеркало таких взаємовідносин. Ними можна і пишатися. І намагатися наслідувати. Відроджувати, примножувати і, як зіницю ока, берегти **своє, українське**. Та й чи варто в бурхливих дебатах визначати календарне «свято батька», «свято матері», коли для всіх синів і дочок вони неподільні, однаково рівні, однаково рідні?».

…Досі, не розумію (підключивши Вікіпедію, інші інформресурси), коли ж у нас в Україні відзначається «День батька»?! Але, читаючи інтернетівські форуми, знайшла цікаві, і, як на мене, слушні рядки про те, що «материнсько-батьківський день» має тривати не один, не 365 – упродовж усього життя дитини. І навіть опісля нього. Бо ж першим було Слово. І слово це було Батькове. І головна молитва – «Отче наш». І ключове слово у ній – «хай буде воля твоя».

Іван Миколайович Рішняк (до слова, свого часу започаткував і підтримав на Сумщині не одну добру традицію – молодіжна естафета «Милосердя», «Дитбудинок», «Жінки хуторів») глибоко переконаний, що політика смакування ЗМІ негативом, зокрема, родинним, – шкідлива й небезпечна, особливо для молоді, яка не знає і не має перед очима прикладу позитивного… Тож вечір пам'яті скромної людини, чудового сім'янина, самодіяльного композитора і поета В'ячеслава Бондарєва в Києві, з нагоди презентації його книги, став першою ластівкою краян у пошануванні українських родин. Тих сімей, де батько і мати своїми взаєминами утвердили в дітях й онуках головну заповідь: «Любов довго терпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводиться нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, проте тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить. Ніколи любов не перестає!»

…Ведуча того світлого й щемливого дійства Ірина Родченко (від мами успадкувала чарівний артистизм, прекрасний голос, талант літератора), зізналася: «Сьогодні моє серце співає завдяки пісням мого батька».

Ці вражаючі поетичні рядки написав Володимир Мордань, поет, журналіст, член Національної спілки письменників України:

Злітають вгору білі голуби –
А на очах – не сльози, а роса.
Хтось не дожив, а хтось не долюбив.
Та їх чекають вічні небеса.

Підготувала
Лідія РИЖКОВА

РІЧКИ СУМЩИНИ

Музика і вірші В'ячеслава Бондарєва

Над Сулою та Пслом зорі вранішні сяють.
На озерах із гнізд випливають качки.
Над Клевенню лелеки день новий
зустрічають,
Живлять землю Сумщини невеликі річки.

ПРИСПІВ:
Від них усе: криниці та джерела,
Краса гаїв та луків широта.
Без них давно б земля моя померла,
Або жила, та вже була б не та.

А над Ворсклою дощ береги обмиває,
Свіжий подих дають ялинкові гаї,
Жваві Ректині води тихий Сейм зупиняє
І дарують свої нам пісні солов'ї.

ПРИСПІВ:
Вінки пісень, як різнобарвні квіти,
У далечінь над річками летять.
Мій рідний край – один у всьому світі
І є той рай, як Божа благодать.

ПРИСПІВ:
Від них усе: криниці та джерела,
Краса гаїв та луків широта.
Без них давно б земля моя померла,
Або жила, та вже була б не та.

Вінки пісень, як різнобарвні квіти,
У далечінь над річками летять.
Мій рідний край – один у всьому світі
І є той рай, як Божа благодать.

ЗАПОЗДАЛАЯ ИСПОВЕДЬ

С прошением к Господу произношу мольбу:
Не повторять своих ошибок дважды.
Зачем опять испытывать судьбу?
Она достаточно испытана однажды.

Прости, Господь, меня такого,
Каким я был, каков я есть.
Я очищаюсь от плохого,
Мне чужды зависть, жадность, лесть.

Жизнь нас и балет, и судит
В Тобой назначенной судьбе.
За все, что было, есть и будет,
Я благодарен лиш тебе.

Перед одним Тобой в ответе
Живой и мертвый буду я.
Плоть пред людьми на этом свете,
Ну, а на том – душа моя.

Прости, что пренебрег молитвой,
За пьянкой время тратил зря.
С похмелья утром, неумытый,
Не видел, как встает заря.

Заря Тобой благословенна
На жизнь, на труд и на любовь.
Всему живому во Вселенной,
Чтоб согревалась плоть и кровь.

Храни нас, Бог, от зла и скверны,
От дел худих, друзей неверных,
Гоня печаль, тоску, тривоги,
Храни нас всех, Господь, в дороге.

АННА

Самой верной женщине,
терпеливой и преданной жене
и моему второму Ангелу-хранителю –
Анне Ивановне
Музыка и слова Вячеслава Бондарева

Вот уж день какой, ночь какую
По тебе одной я тоскую.
Входит в мои сны образ нежный –
Также сердцу мил, как и прежде.

ПРИПЕВ:
Анна – разлуки ухо.
Анна – надежды свет.
Анна – к тебе б приехать.
Пока заметен след.

А пути давно дождем размыло,
Сотни километров верст и милей.
Но каким бы ни был путь длинным,
Все равно вернусь я к милой.

ПРИПЕВ:
Анна – разлуки ухо.
Анна – надежды свет.
Анна – к тебе б приехать.
Пока заметен след.

ПОГЛЯД

ІМЕНА І СИМВОЛИ

Залізна дисципліна, організованість, розуміння генеральної мети – шлях побудови держави

Ігор ЛОСЄВ

Радіо «Вести» взялося за наведення ладу в мізках українців. Що ж схвилювало працівників радіоефіру? Як виявилось, на конкурсі знакових імен для назви аеропорту «Бориспіль», оголошеному Міністерством інфраструктури, з великим відривом від конкурентів – Ігоря Сікорського та Казимира Малевича – перемагає легендарний гетьман Іван Мазепа. Як же це сколихнуло «Вести»! В бій пішла вся використовувана в подібних випадках аргументація: мовляв, це посварить українців, оскільки не всі гетьмана поважають, та й не вдалося Мазепі втілити свої плани тощо.

Тут же почали жваво розписувати переваги художника Казимира Малевича, процитували якогось дивака з горезвісної «Української правди», який довів, що варто лише назвати аеропорт «Малевич», як до України негайно припливуть 300 мільйонів зелених купюр, мовляв, Малевич – це бренд. Торгаші, які керують Україною, настирливо намагаються прищепити нам психологію того бізнесюка, який за дуже великий прибуток готовий продати навіть мотузку, на якій його повісять. Так, прекрасний художник Казимир Малевич, але у кого він викликає асоціації з Україною? В десятків індивідів-естетів, а у випадку з Мазепою він по факту є символом України для мільйонів людей. Сьогодні наша країна веде жорстоку битву на сході за своє право на існування, за незалежність і суверенітет. Мазепа – символ такої боротьби. Не випадково в Російській імперії в XVIII і XIX ст. усіх прибічників незалежної України називали мазепинцями.

Ці мотиви вчинків Мазепи визнав і Олександр Пушкін у поемі «Полтава»:

Без милой вольности и славы
Склоняли молча мы главы
Под покровительством Варшавы,
Под самовластием Москвы.
Но независимой державой
Украйне быть уже пора,
И знамя вольности кровавой
Я поднимаю на Петра...

Для поета-декабриста Кіндрата Рилєєва Мазепа – борець за свободу, про що Рилєєв і написав у поемі «Войнаровський»:

Пусть гремящей громкой славой
Разнесет везде молва,
Что мечом в боях кровавых
Приобрел казак права.
Смело, дружно за Мазепой
На мечи и на огонь!

Нині вирішувалося питання: бути нам чи не бути. Тому потрібні воїни і гетьмани. А час художників ще буде. Якщо буде Україна...

Є НАД ЧИМ ЗАМИСЛИТИСЬ

А що стосується Ігоря Сікорського... Так, уродженець України. А що ще його пов'язувало з нашою країною, окрім факту народження? Був він переконаним прибічником «єдиної і неділимої», монархістом. До речі, його батько, професор Іван Сікорський, виступав на знаменитому процесі Бейліса як експерт і в ролі вельми непривабливій, підтримуючи звинувачення і доводячи правоту «кривавого наклепу». Прогресивністю поглядів сімейство Сікорських не вирізнялося. Звичайно, як стверджував товариш Сталін, «син за батька не відповідає», однак... Тут є більш загальна проблема: зрозуміле прагнення деяких наших співгромадян асимілювати людей, що досягли великих успіхів у якійсь сфері діяльності і мали відношення до України. Але як бути, якщо геній при цьому люто ненавидів Україну або був до неї абсолютно байдужий? Є над чим замислитись...

...ОСПІВУВАЛИ НЕСТОРА МАХНА

На «малому Шустері» Олесь Доній у програмі «Ідейний вибір» оспівував Нестора Махна. Так, фігура романтична і трагічна, хоча в радянському Агітпропі з нього постійно робили алкоголіка, садиста і психопата. Ну, Москва – безумовний світовий лідер з обливання брудом своїх ідейних противників. Її пропаганда здатна у разі потреби з будь-якого святого зробити Люцифера, а з будь-якого негідника – осередок моральних переваг. Причому часто за один день, сьогодні на завтра... Автора цих рядків від Агітпропу врятували семейні оповідки. Моя бабуся, уродженка села Велика Михайлівка нинішньої Запорізької області, сама бачила Нестора Махна, який був для неї народним героєм, таким собі українським Робін Гудом. Бабуся Євдокія розповідала, як денікінці били селян в її селі за непослух, але налетіли хлопці Махна і порубали денікінців вщент. Так, можна захоплюватися полководницьким талантом селянського вождя, загони якого діяли на величезній території від Одеси до Таганрога і від кримського Перекопу до Харкова, Луганська і Катеринослава (нинішній Дніпро). Прості українські парубки повністю розгромили офіцерські полки Білої гвардії, а кавалерійський генерал Слащев, який пройшов Першу світову війну, доповідав у штаб Денікіна про махновську армію так: «Елемент у військовому відношенні відмінний. Кіннота викликає захоплення».

Але махновщина – це народна стихія без фундаментальної організуючої основи. Врешті решт, це безглузде марнотратство колосальної національної енергії. Ці люди держави не створили і не могли створити. На жаль, тут ми не бачимо державотворців. Залізна дисципліна, організованість, розуміння генеральної мети і підпорядкування їй повсякденної діяльності – ось шлях побудови держави. Це той висновок, який зробили українські націоналісти (багато хто з них був учасником боротьби в УНР і ЗУНР) з подій 1917–1921 рр., у тому числі, з отаманщини загалом і махновщини зокрема.

Прославляння махновщини в умовах війни не лише шкідливо, а й небезпечно, воно руйнує нашу і без того слабку державу, де вистачає анархії, хаосу і безладу.

У державно-політичному сенсі шлях Махна є для нас згубним. Але загалом, оцінюючи програму «Ідейний вибір», треба визнати, що поступово «малий Шустер» стає більш змістовним і цікавим, ніж «великий».

Савіку слід звернути на це увагу...

ЧЕРГОВИЙ ПІАР

На каналі NEWS ONE, де останнім часом у ролі ведучого фігурував скандально відомий Ілля Ківа, він озвучив пророцтво вельми похмурого змісту. На його думку, «хресний хід» зі Святогорської і Почаєвської лавр до Києва стане сірником, який розпалить конфлікт по всій Україні і стане приводом і сигналом для Путіна почати широкомасштабне вторгнення в нашу країну. Його співведучий, пан Гольдарб, доводив явну нісенітницю, заявляючи, що інституція митрополита Онуфрія нібито є автономною церквою, що не підкоряється Москві.

Ані фактично, ані юридично УПЦ МП автономного статусу не має і до списку автономних церков Московського патріархату не входить. Панові Гольдарбу треба вивчати матеріальну частину. Для довідки: до складу Російської православної церкви входять: Японська автономна церква, Китайська автономна церква і Естонська апостольська церква. Все. Інших, зокрема УПЦ МП, немає. Те несуттєве, що робилося при митрополитові Володимирі, нині Москвою зведено нанівець.

Нещодавно на телеканалах пройшов виступ прокурора сил АТО пана Кулика, в якому він звинуватив відомого нардепа С.Лещенка в спробах обмовити одного з членів прокурорської команди. За словами пана Кулика, інформаційні вкидання Лещенка лише шкодять справі розслідування фактів корупції. Нині Лещенко, Найєм і Залішук створюють нову політичну партію. Гадаю, це чергова політична мильна бульбашка, черговий піар, коли українцям замість поживного гриба можуть підсунути ще один мухомор. Хто-небудь, коли-небудь бачив результати лютої, але переважно пропагандистської боротьби Лещенка з корупцією? Це з тієї ж сфери, що і «куля в лоб» Арсенія Яценюка. Та й борець з корупцією передусім сам не має бути корумпованим, а тут не все ідеально. Є серйозні звинувачення, що досі залишаються без відповіді, є безліч завислих у повітрі питань.

«День», №128–129 (2016)

ДОБРА ТРАДИЦІЯ

ПЕТРІВСЬКИЙ ЯРМАРОК У ЧЕРНІВЦЯХ

Це було справжнє свято «Петрівський ярмарок». До столиці Буковини – Чернівців з'їхалося дуже багато учасників цьогорічного ярмарку з усіх куточків України. Свято є найулюбленішим для багатьох гостей та чернівчан.

Біля ратуші міської Ради розпочалось дане дійство. Сурмачі, а їх було аж п'ять, зіграли на балконі мерії пісню «Марічка». Інший гурт виконав «Червону руту» – нашу, Івасюкову.

На відкритті ярмаркування був мер нашого міста Олексій Павлович Каспрук. Усім побажав гарного настрою та успішного розпродажу своїх товарів.

А на ярмарку було сімсот приватних підприємців та окремих підприємств. Влада для цього їм виділила спеціальні місця – намети.

Майже на всіх площах міста відбувалось певна робота. Йшла жвава торгівля всіляким крамом, смаколиками. Чого тут тільки не було! Продавали мед, домашнє вино, сир, вироби з лози, кераміки, саморобні дитячі іграшки. Були речі й серйозніші. Об'єднувалися в так звані містечка майстрів. Було «Туристичне містечко».

Вперше учасником Петрівського ярмарку була чернівецька будівельна компанія «Місто мрій». Вона має в своєму арсеналі великий вибір будівельних матеріалів та виконує будівельні роботи і продає квартири.

Владислав Ліпський продавав кактуси. Їх вирощуванням він займається уже понад 50 років. У його теплицях налічується близько тисячі видів цих екзотичних рослин.

На вулиці О. Кобилянської можна було зробити найкращу зачіску. Тут відбувалась акція «Краса врятує життя», яку проводив Волонтерський рух Буковини. Організатори і учасники акції збирали кошти для обласної дитячої лікарні №1 на медобладнання.

Виступали молодіжні танцювальні та вокальні колективи.

Підприємці зі Львівщини Наталя і Юрій продавали «Бандерівську аджику» власного виробництва, різні соуси із агрусу, ревеню, вишні.

Діяло і медичне містечко. Тут безкоштовно можна було перевірити зір, тиск, проконсультуватись у стоматолога.

Казковою була площа Святої Марії. Діяв фонд «Подаруй дитині життя». Кошти на потреби воїнам АТО збирала волонтерська організація «За Батьківщину». Волонтери самостійно напекли різних смаколиків.

Всього не перерахувати. Місто до самого пізнього вечора вирувало в розмаїтті чудових кольорів свята. А воно вдалось на славу. І особливу подяку ми складаємо нашому меру, який надав багато уваги організації Петрівського ярмарку. Та й сам був активним учасником майже всіх проведених заходів. Спільними зусиллями, як любить говорити Олексій Павлович словами заклику – девізу міста, ми завжди будемо дбати про красу міста, культурний відпочинок людей.

Організаційних внесків було зібрано майже на сімсот тисяч гривень. Ця цифра і говорить за те, що свято «Петрівський ярмарок» у Чернівцях відбулось з великим розмахом.

Щасти нам і надалі!

Марія КИСИЛЬОВА

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник та шеф-редактор Степан Брацюнь, головний редактор – Марія Базелюк.
Редакційна колегія Ярослав Радевич-Винницький.

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08 e-mail: nacija@ukr.net
Адреса видавця: 01004, вул. Антоновича, 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: ФОП Брацюнь С.І. Філія ГУ по м.Києву та Київській обл. № 10026/0195. АТ «ОЩАДБАНК». МФО 322669 ЕДРПОУ 2305606776 №26003500849590(UAH)

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ТОВ "Поліграфічна компанія "Інтерекспресдрук"
Замовлення №
Наклад 10 000 прим.
Ціна договірна

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9